

Sociologie

Mgr. Barbora Procházková
Barbora.prochazkova@cevro.cz

Sociální stratifikace, nerovnosti a teorie kapitálu
Globalizace, glokalizace a evropeizace
Teorie byrokracie a fungování moderních organizací
Masová média, sociální sítě, digitální kultura a umělá inteligence

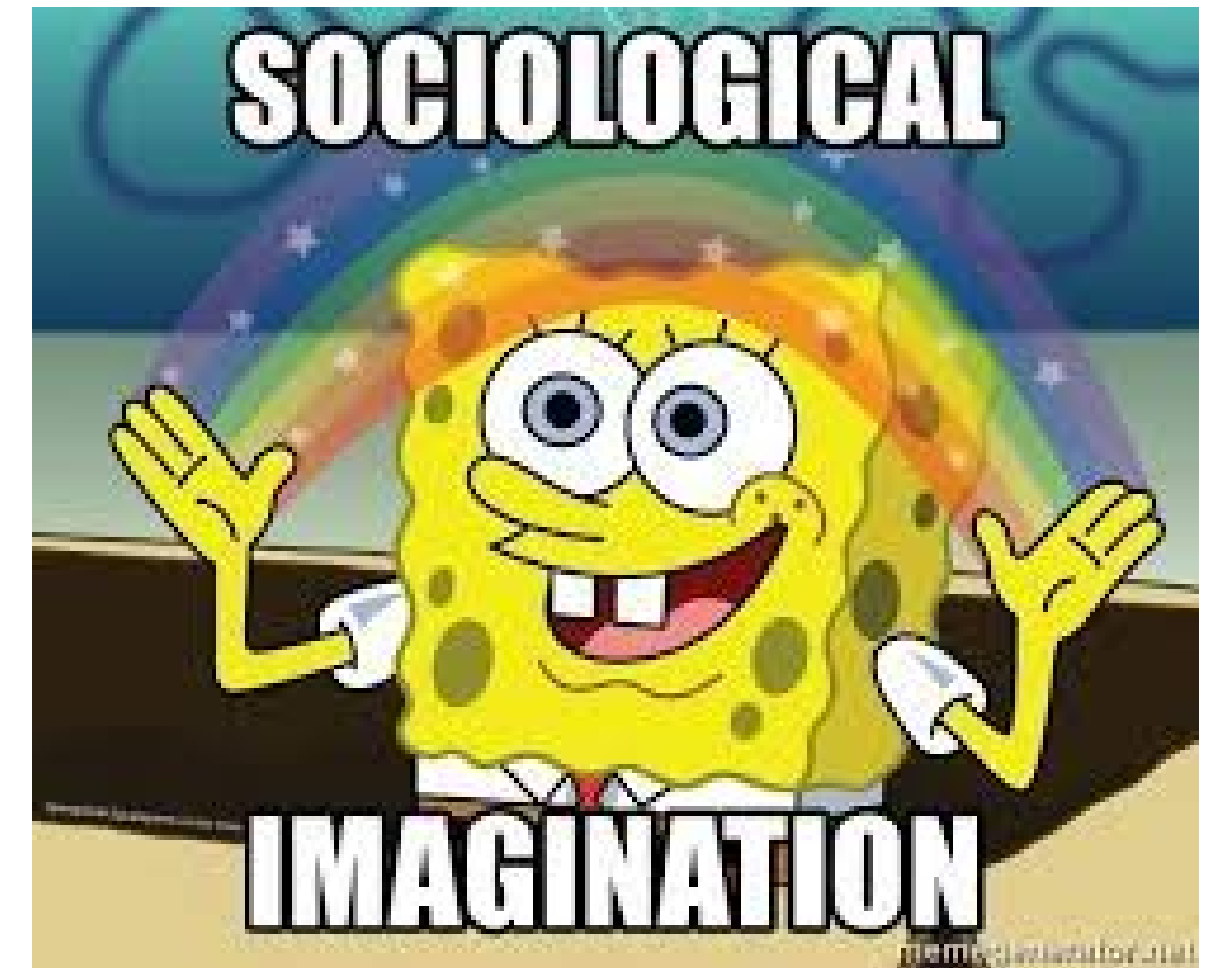
Balík příručního vědění (commonsense knowledge)

- Sociologický pojem vytvořený Alfredem Schützem.
- Označuje soubor vědomostí, poznatků, vzorců chování a myšlenkových procesů, jimiž disponuje každý jedinec v biograficky podmíněné situaci.
- „Příruční balík” pomáhá orientovat se v prostředí, v sociální realitě.
- Založen na minulých vjemech a je akumulací předchozích zkušeností, které jsou později využity k dalšímu jednání.
- Jednotlivé poznatky „balíku příručního vědění” získáváme během dětství zejména během procesu tzv. socializace a upravujeme, doplňujeme a měníme ho během celého života.
- „Balík” je ovlivněn našim životním příběhem a ovlivňuje naše každodenní rozhodování či naše životní hodnoty.

Sociologická imaginace

- Pojem zavedený C. Wrightem Millsem.
- Ppisuje schopnost vidět individuální problémy v širších společenských, kulturních a historických souvislostech.
- Jde o dovednost vnímat propojení mezi osobními zkušenostmi a strukturami společnosti.
- Použití imaginativního myšlení s cílem pochopit vztah mezi osobními problémy jedince a celospolečenskými procesy.
- Umožňuje například nahlédnout na určitý společenský fenomén z různých perspektiv nebo vystopovat kořeny problému jednotlivce v širším společenském kontextu.
- Schopnost rozlišit mezi „osobními starostmi“ a „veřejnými problémy“.

Sociologická imaginace - příklad

Student zažívá velký stres během studia na vysoké škole. Mohlo by se zdát, že jeho stres pramení výhradně z osobních důvodů, například špatného plánování času, nedostatku disciplíny nebo neschopnosti zvládat tlak.

- Použití sociologické imaginace mu však umožní vidět jeho stres v širších společenských a institucionálních souvislostech:
 - **Systém vzdělávání:** Stres může být důsledkem vysokoškolského systému, který je zaměřený na výkon a konkurenci, místo na podporu well-beingu a rozvoje jednotlivce.
 - **Ekonomické tlaky:** Zvýšené náklady na vzdělání, včetně školného a nákladů na život, mohou vytvářet tlak na studenty, aby dosáhli dobrých výsledků a měli vyhlídky na finančně zajištěnou budoucnost.
 - **Kulturní očekávání:** Ve společnosti může být kladen silný důraz na úspěch a kariéru, což zvyšuje očekávání rodičů i studentů samotných.
 - **Psychické zdraví a sociální podpora:** Nedostatek podpory v oblasti duševního zdraví na školách nebo omezený přístup ke konzultacím či terapeutům může prohlubovat problémy se stresem.

Aktivita

- 6 skupin
- Individuální práce
- Představení příběhu a zjištění ostatním, diskuze

Vysvětlení pomocí sociologické imaginace (inspirace)

- Jaké společenské souvislosti mohou tuto situaci vytvářet nebo udržovat.
- Zaměřte se na struktury a instituce, pravidla a normy, nerovnosti a životní šance, historické a kulturní procesy, a také na politické a ekonomické změny.
- Jak by tento příběh vypadal v jiné době nebo v jiné zemi. Co by bylo stejné a co by se změnilo.
- Kdo má v této situaci moc rozhodovat, kdo z toho profituje a kdo nese důsledky.

Matka samoživitelka

Martina je samoživitelka a má dvě děti na prvním stupni základní školy. Pracuje na plný úvazek jako prodavačka, ale i tak má každý měsíc problém vyjít s penězi. Nájem se jí v posledních letech výrazně zvýšil a většina výplaty zmizí hned po zaplacení bydlení a energií. Často říká, že kdyby byla lépe organizovaná, určitě by to zvládala, ale má pocit, že pořád jen hasí jeden problém za druhým. Když děti onemocní, musí si brát neplacené volno nebo prosit o pomoc babičku, protože si nemůže dovolit přijít o práci. Večer bývá vyčerpaná, má výčitky, že se dětem nevěnuje dost, a zároveň se stydí požádat o sociální podporu, protože nechce působit jako někdo, kdo žije na dávkách.

Nepřijatý na stáž

Jakub se hlásil na prestižní stáž v instituci EU. Připravil si motivační dopis, absolvoval několik výběrových kol, ale nakonec ho nevzali. Když se o tom baví s kamarády, říká, že mu chyběly schopnosti a že není dost dobrý. Začíná pochybovat o tom, jestli má politologie vůbec smysl. Zároveň si všímá, že mezi přijatými byli lidé, kteří už měli zkušenosti z podobných institucí, někteří studovali v zahraničí a někteří měli v životopisu kontakty na známé organizace. Jakub pochází z malého města, studuje při práci a nemá moc času na dobrovolnictví ani networking.

Úzkost z budoucnosti

Eliška má v posledním semestru výrazné potíže se soustředěním. Má pocit, že nestíhá, že je pořád pozadu, a často ji přepadá úzkost. Na první pohled přitom všechno vypadá v pořádku. Má dobré známky, podporující rodinu a studuje obor, který ji baví. Přesto stále častěji říká, že neví, co bude po škole, a že má strach z nestability a nejistoty. Má pocit, že se od ní očekává, že bude mít plán, bude výkonná a připravená, ale sama si připadá, jako by se pořád snažila dohnat něco, co jí uniká. V poslední době ji navíc silně zasahují zprávy o válkách, inflaci a klimatické krizi. Vnímá to jako neustálý tlak a hrozbu v pozadí každodenního života. Často mluví o tom, že se musí připravit na svět, který bude horší než ten, ve kterém vyrůstala, a že jí chybí jistota, že její úsilí k něčemu povede.

Bezdomovectví a veřejný prostor

V centru města se v poslední době zvýšil počet lidí bez domova. Někteří obyvatelé si stěžují, že se necítí bezpečně, že lidé bez domova znečišťují veřejný prostor a že obtěžují kolemjdoucí. Město zvažuje zavedení přísnějších pravidel, například zákaz přespávání v parcích, zákaz žebrání v některých lokalitách a posílení městské policie. Část občanů to podporuje s tím, že je potřeba nastolit pořádek. Jiní tvrdí, že jde o kriminalizaci chudoby a že problém nelze řešit represí. V debatě se často objevuje argument, že lidé bez domova si za svůj stav mohou sami.

Začít znovu v cizí zemi

Amina je mladá žena, která před dvěma lety odešla ze své země kvůli válce a požádala o azyl v Evropě. V nové zemi se snaží začít znovu. Chodí na jazykový kurz, hledá práci a chce být samostatná. Často ale naráží na to, že lidé její situaci nechápou. Někteří jí říkají, že by měla být vděčná, jiní se jí ptají, proč si prostě nenašla práci hned. Amina má přitom pocit, že její život se skládá z čekání. Čeká na rozhodnutí úřadů, na schválení dokumentů, na povolení pracovat, na bydlení, na možnost přestěhovat se za známými. Má vystudovanou vysokou školu, ale její vzdělání tu zatím nikdo neuznává. Často přemýšlí o tom, jestli někdy získá pocit, že někam patří, nebo jestli pro ni bude vždycky platit, že je jen dočasný host.

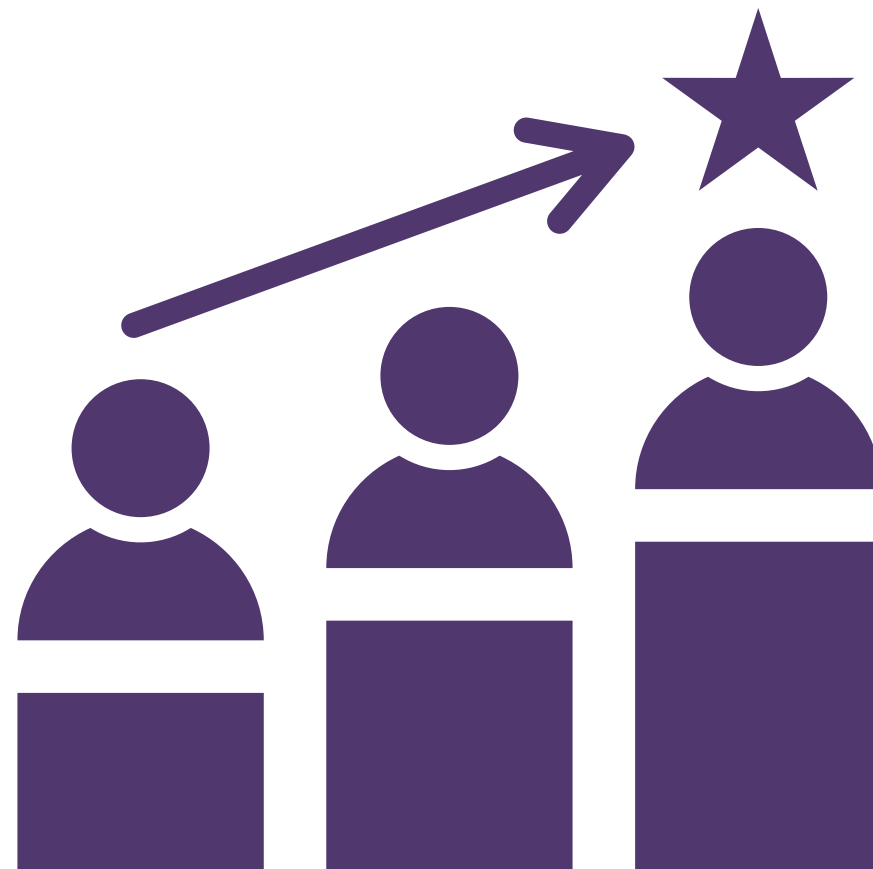
Digitální práce

Filip pracuje jako grafik na volné noze a většinu zakázek si hledá přes online platformy. Ze začátku byl nadšený, protože mohl pracovat odkudkoliv a měl pocit, že má svobodu. Postupně ale začal zjišťovat, že musí neustále soutěžit s lidmi z celého světa, kteří nabízejí podobnou práci za mnohem nižší ceny. Často tráví večery tím, že odpovídá na nabídky, upravuje portfolio a snaží se získat dobré hodnocení, protože bez něj se mu zakázky přestávají zobrazovat. Má pocit, že o jeho práci nerozhoduje jen kvalita, ale hlavně algoritmus a pravidla platformy, kterým nerozumí a které se mohou kdykoliv změnit. Přestože pracuje víc než dřív, vydělává méně a nemá jistotu příjmu ani sociální ochranu. Když si stěžuje známým, někteří mu říkají, že si za to může sám, protože se měl lépe vyjednávat nebo si najít stabilní zaměstnání.

Sociální stratifikace, nerovnosti a teorie kapitálu

Sociální stratifikace

- Uspořádání společnosti do hierarchicky uspořádaných vrstev (strat), které se liší podle přístupu k moci, bohatství, prestiži, vzdělání a dalším zdrojům.
- Společenské rozvrstvení, tedy kdo stojí výš a kdo níž ve společnosti.
- Tradičním způsobem popisu sociální stratifikace je rozdělení společnosti do sociálních tříd.
- Vyjadřuje, že lidé nemají stejný přístup ke zdrojům, příležitostem a uznání (příjem, prestiž, moc, uznání, životní šance...)
- Sociologie zkoumá, proč tyto nerovnosti vznikají a jak se dlouhodobě udržují.

Hlavní typy sociální stratifikace (stratifikační systémy)

- **Otrokářský systém**

- Lidé jsou považováni za majetek jiných lidí a nemají osobní svobodu. Sociální mobilita prakticky neexistuje.

- **Kastovní systém**

- Sociální postavení je určeno narozením a nelze ho změnit. Typickým příkladem je tradiční kastovní systém v Indii.

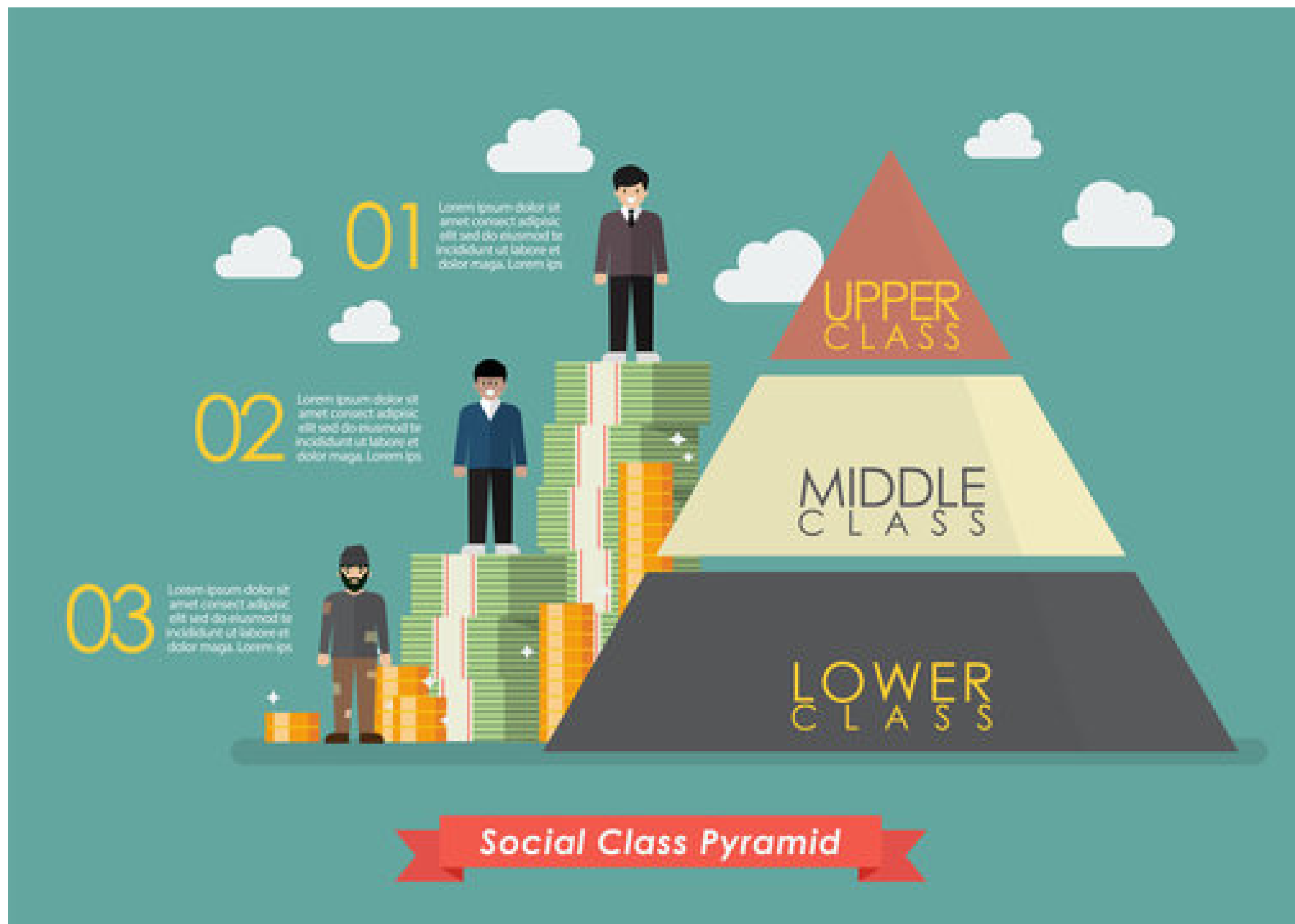
- **Stavovský systém**

- Společnost je rozdělena do stavů s odlišnými právy a povinnostmi. Typický pro feudální Evropu. Například šlechta, duchovenstvo a poddaní.

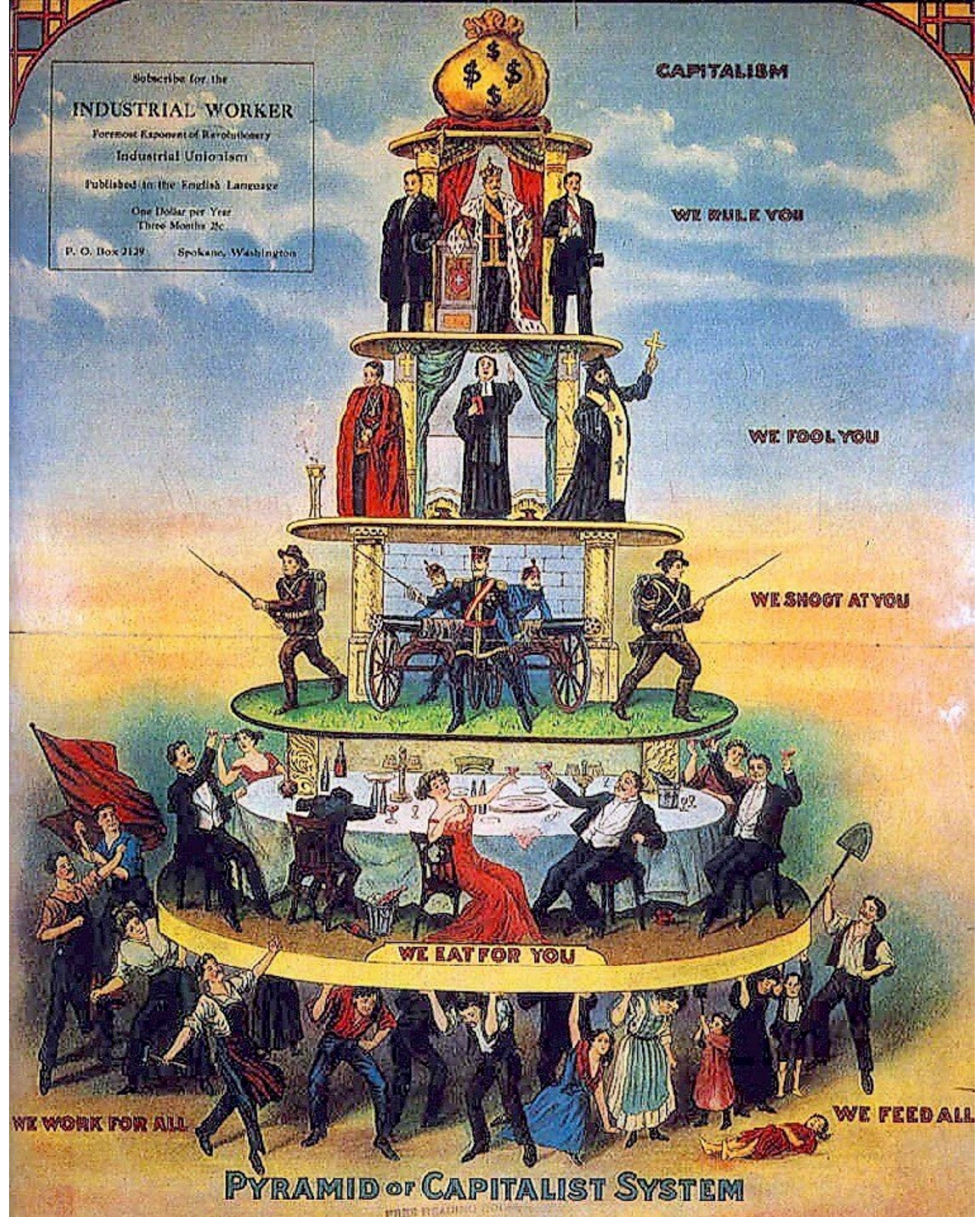
- **Třídní systém**

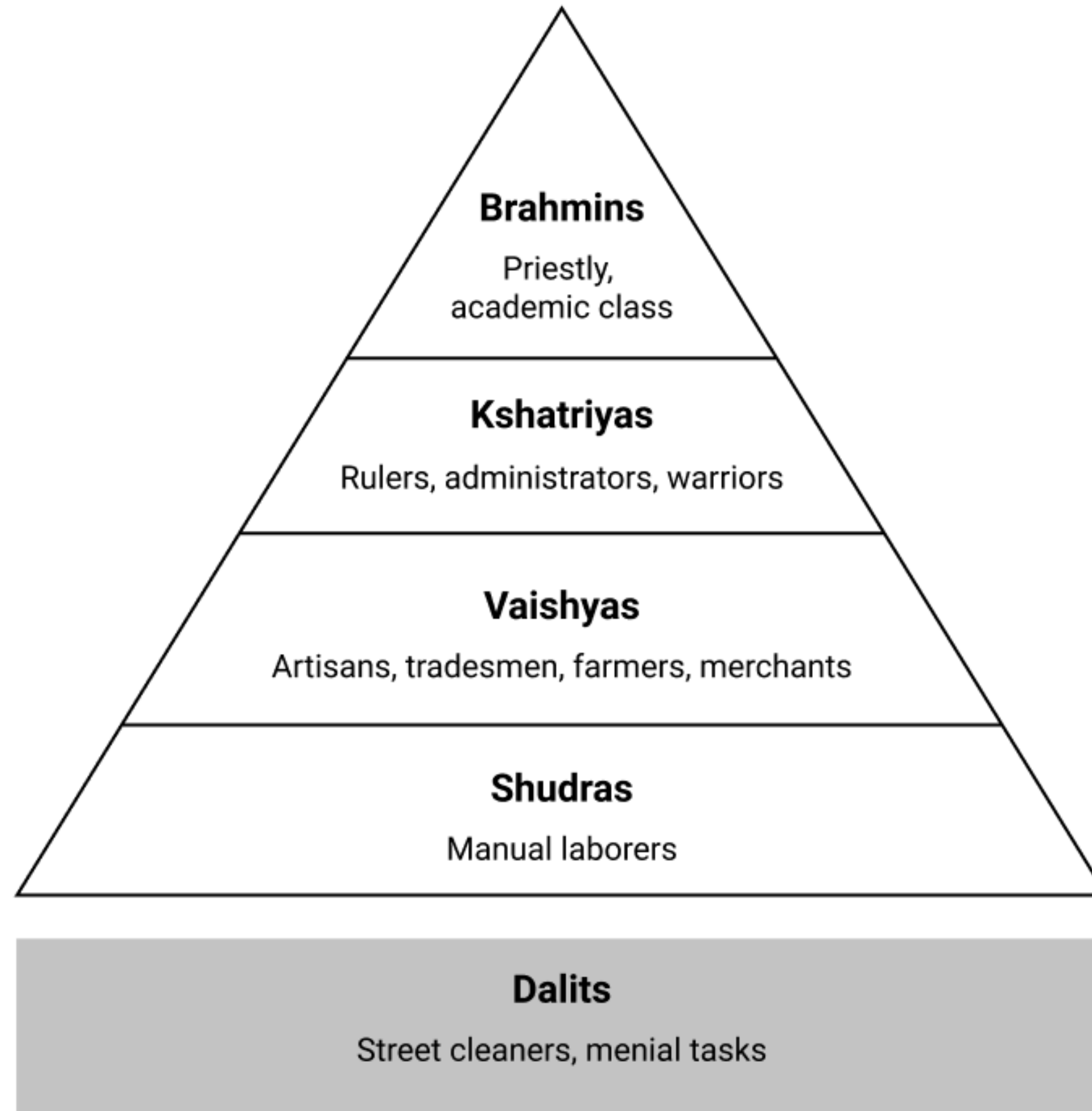
- Sociální postavení je založeno především na ekonomických zdrojích, vzdělání a povolání. Mobilita je možná, ale nerovnosti přetrvávají.

Sociální stratifikace

Subscribe for the
INDUSTRIAL WORKER
Foremost exponent of Revolutionary
Industrial Unionism
Published in the English Language
One Dollar per Year
Three Months 25c
P. O. Box 2129 Spokane, Washington

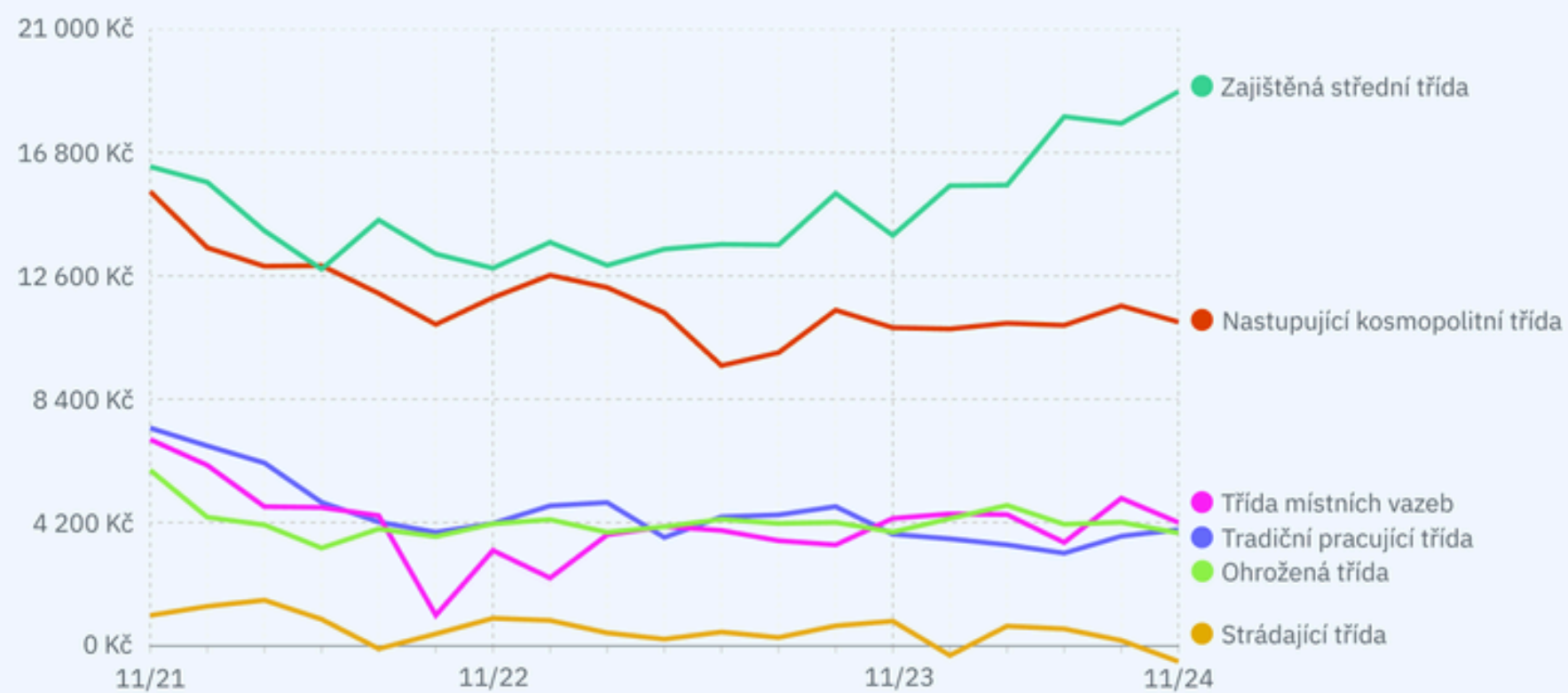

Sociální stratifikace

Ekonomická situace se stabilizovala,
většina tříd ale zaostává za rokem 2021

Kolik peněz zbývá domácnostem po zaplacení všech výdajů

PAQresearch

ilustrace: Toy Box

Jaká je současná česká společnost?

- Výzkum Rozdělení svobodou
- Česká populace (30 let po sametové revoluci)
- Rozdělení české společnosti do šesti společenských tříd (dvě vyšší střední, tři nižší střední a jedna strádající třída)

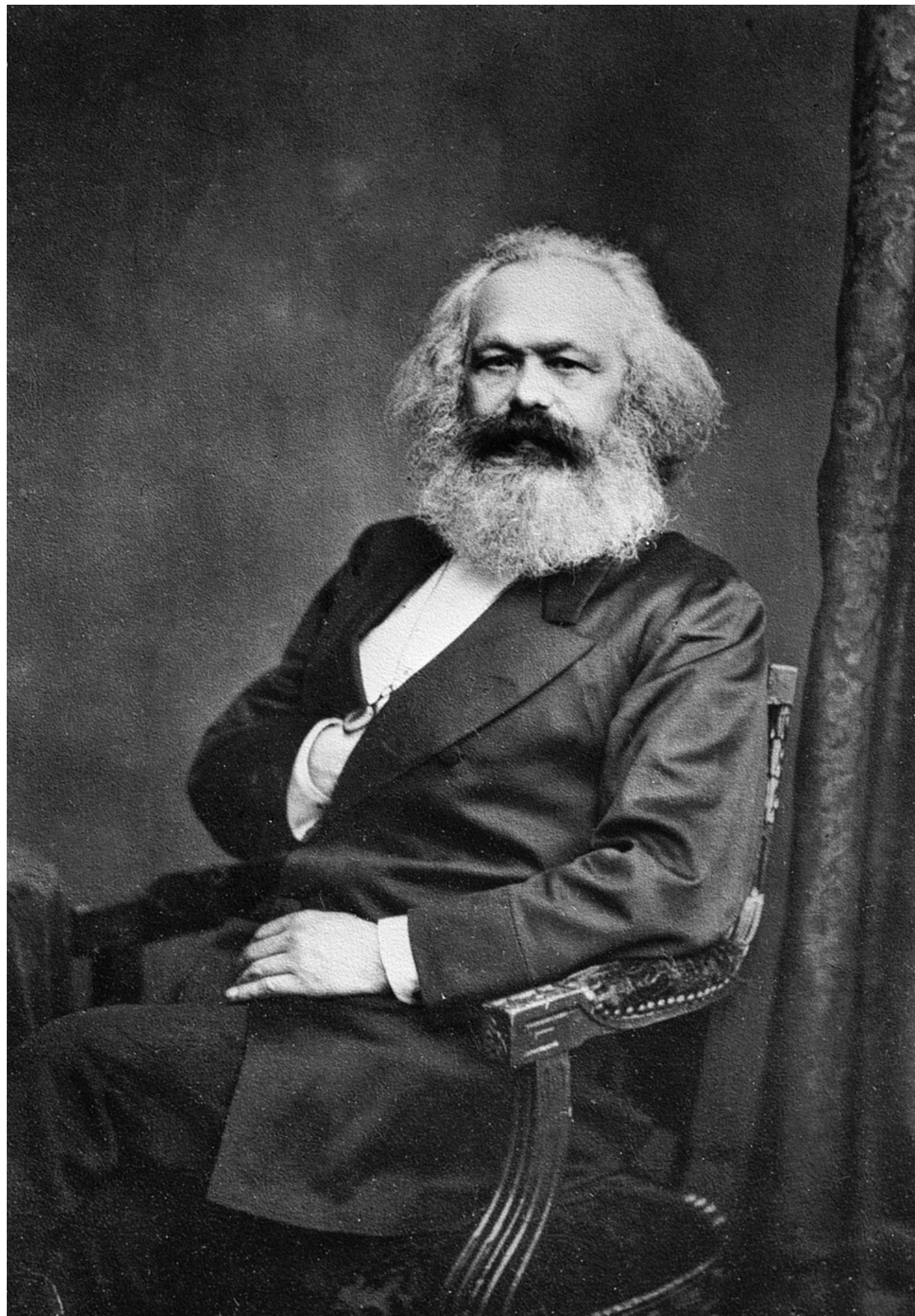

Jaká je současná česká společnost?

Česká společnost rozdělena na 6 tříd:

- Zajištěná střední (22%)
- Nastupující kosmopolitní (12 %)
- Tradiční pracující (14 %)
- Třída místních vazeb (12 %)
- Ohrožená (22 %)
- Strádající (18 %)

Jaké nerovnosti znáte?

Karl Marx a sociální nerovnosti

- Sociální nerovnosti jako strukturální, historicky podmíněný a systémový jev, nikoli jako důsledek individuálních schopností nebo morálních kvalit.
- Způsob výroby určuje strukturu společnosti, její instituce i podobu sociálních vztahů.
- Každá historická epocha je charakterizována specifickými vlastnickými vztahy, které vytvářejí určitou třídní strukturu.
- Kapitalismus vede ke koncentraci a centralizaci kapitálu. Bohatství se postupně hromadí v rukou menší skupiny vlastníků, zatímco většina společnosti zůstává závislá na mzdové práci.

Společenské rozdělení:

- **Buržoazie** (vlastní výrobní prostředky kontroluje kapitál)
- **Proletariát** (nevlastní výrobní prostředky a je nucen prodávat svou pracovní sílu)

Max Weber a sociální nerovnosti

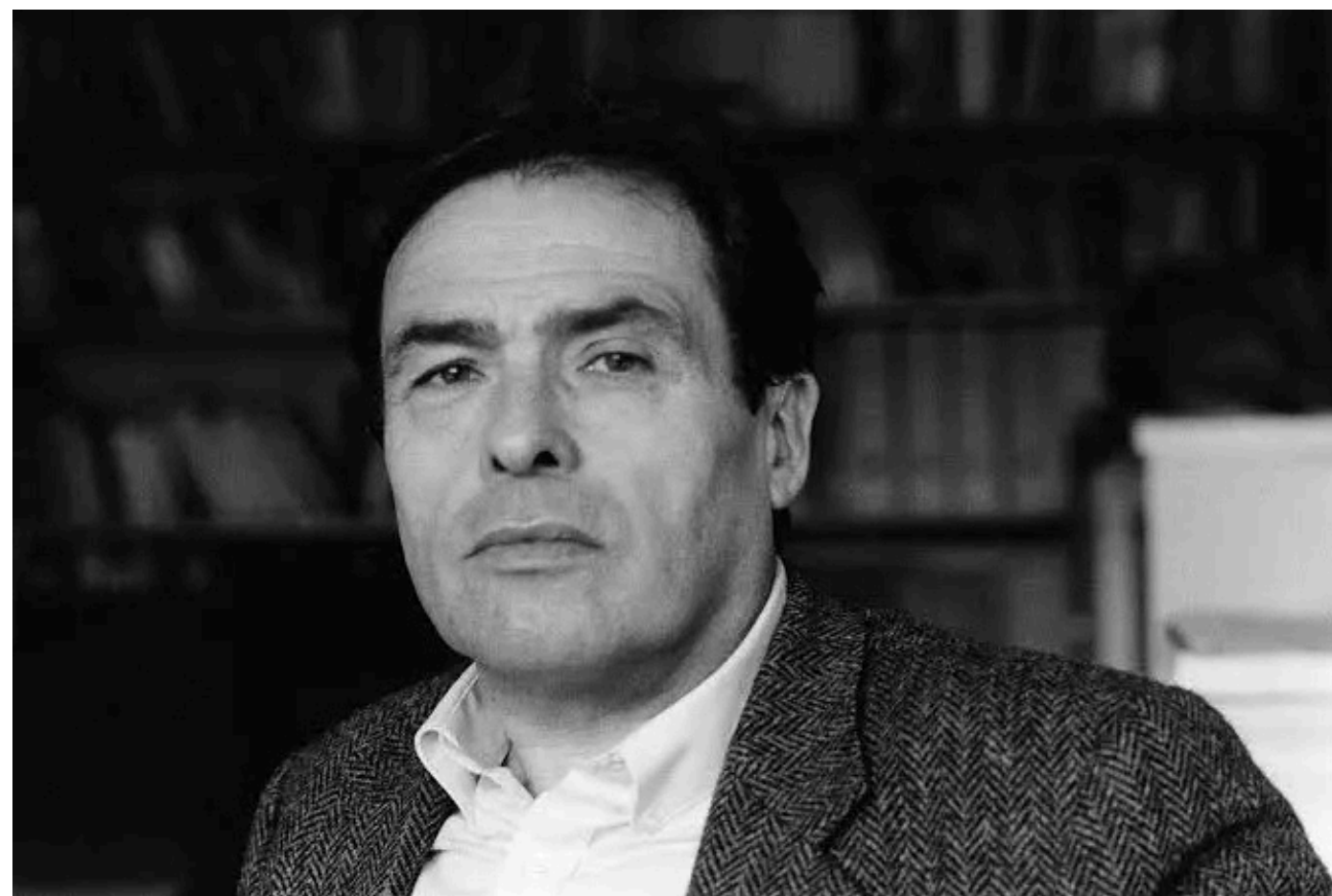
- Vícedimenzionální pohled na nerovnosti.
- Weber tvrdí, že sociální nerovnosti nelze vysvětlit pouze ekonomickým postavením.
- Sociální postavení člověka je výsledkem kombinace ekonomické pozice, společenské prestiže a politické moci.

Společnost je strukturována podle tří hlavních dimenzí:

- **Třída (class)**
 - Třída je spojena s ekonomickým postavením člověka na trhu práce. Důležitá je zejména kontrola nad zdroji, majetkem, vzděláním a pracovními příležitostmi.
- **Status (status groups)**
 - Status souvisí se společenskou prestiží a uznáním. Některé skupiny mají vyšší společenskou prestiž bez ohledu na jejich ekonomický příjem.
- **Moc (power)**
 - Moc označuje schopnost prosadit svou vůli i proti odporu ostatních. Projevuje se například v politice nebo ve vlivu na rozhodování.

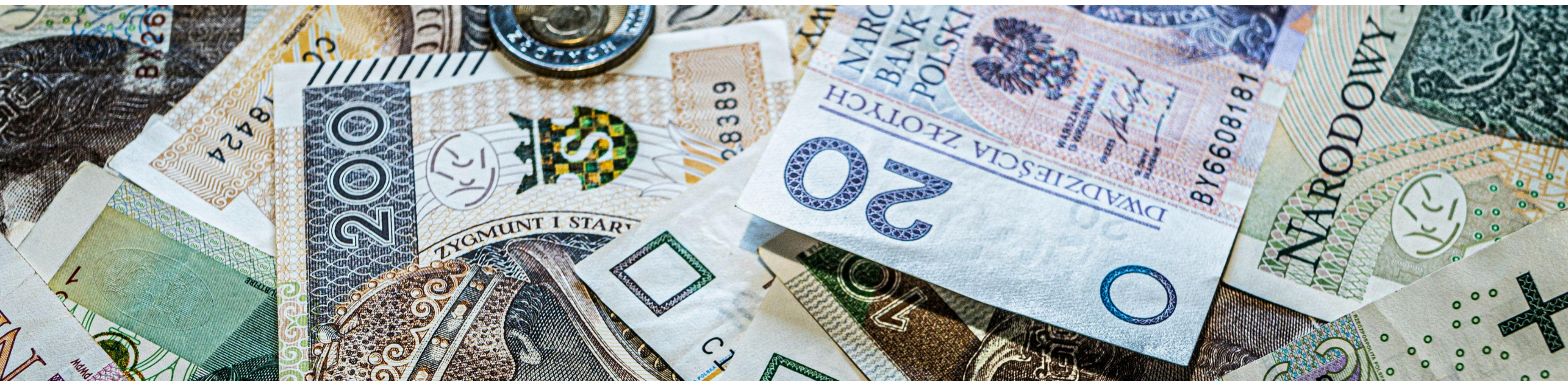
Teorie kapitálu

- Francouzský sociolog Pierre Bourdieu.
- Vyvinul teorii kapitálu, která jde nad rámec tradičního ekonomického pohledu na kapitál a zahrnuje několik forem kapitálu.
- Tyto formy kapitálu vysvětlují, jak se moc, privilegia a zdroje nerovnoměrně rozdělují ve společnosti a jak jsou reprodukovány společenské nerovnosti.

Ekonomický kapitál

- Tradiční kapitál v podobě finančních prostředků a materiálních zdrojů (peníze, majetek, výrobní prostředky).
- Nejvíce přímo převoditelný na jiné druhy kapitálu, například na kulturní kapitál (platbou za vzdělání) nebo sociální kapitál (vstupem do elitních kruhů).
- Člověk s vysokým ekonomickým kapitálem mívá přístup k lepšímu vzdělání, zdravotní péči, bydlení nebo volnočasovým aktivitám apod.

Sociální kapitál

- Síť vztahů, kontaktů a sociálních vazeb, které mohou být využity pro zisk dalších výhod.
- Sociální kapitál zahrnuje nejen množství vztahů, ale také jejich kvalitu, důvěru a sdílené hodnoty.
- Hodnota sociálního kapitálu spočívá v přístupu ke zdrojům skrze sociální vazby a vztahy.
- Čím širší a vlivnější sociální síť, tím větší přístup k informacím, příležitostem nebo prestiži.
- Například získání zaměstnání díky doporučení známého, přístup ke grantům skrze kontakty na akademické půdě.

Kulturní kapitál

- Soubor kulturních znalostí, dovedností, postojů a vnímání, které člověk získává v průběhu života.
- Kulturní kapitál pomáhá reprodukovat sociální třídy, protože vyšší třídy mají k těmto zdrojům lepší přístup.

Formy kulturního kapitálu

- **Ztělesněný (embodied):**

- Naučené dovednosti, zvyklosti a vědomosti (např. jazykové schopnosti, umění jednat, způsob mluvy).
- Nelze ho předat okamžitě, vyžaduje čas na osvojení.
- Příklad: Schopnost hrát na hudební nástroj nebo cit pro interpretaci umění.

- **Objektivizovaný (objectified):**

- Kulturní artefakty, které člověk vlastní (např. knihy, obrazy, hudební nástroje).
- Tyto objekty lze vlastnit, ale k jejich plnému využití je třeba ztělesněného kapitálu.
- Příklad: Sbírka výtvarného umění nebo knihovna.

- **Institucionalizovaný (institutionalized):**

- Osvědčení a tituly, které potvrzují kulturní kvalifikace.
- Příklad: Vysokoškolský diplom nebo certifikát.

Symbolický kapitál

- Prestiž, čest, uznání a status, které jsou společensky legitimizovány.
- Je výsledkem převodu jiných forem kapitálu (např. ekonomický kapitál může být přeměněn v prestiž díky filantropii).
- Je to "neviditelná" forma kapitálu, protože působí tak, že její moc je vnímána jako legitimní.
- Symbolický kapitál hraje zásadní roli v udržování moci, protože je neoddělitelně spojen s uznáním a legitimitou.

Habitus

- Označuje systém naučených dispozic, jež ovlivňují, jak lidé vnímají svět, myslí, jednají a rozhodují se.
- Není vrozený, ale formuje se prostřednictvím socializace v určitém sociálním prostředí, jako je rodina, škola, práce nebo širší kultura.
- Ovlivňuje jednání lidí a zároveň je produktem vnějších struktur společnosti.
- Je odrazem společenských podmínek, ve kterých člověk vyrůstal. Například zvyklosti, jako je způsob mluvy, držení těla, výběr jídla, odrážejí sociální třídu či kulturní prostředí.
- Většina aspektů habitusu je automatická a neuvědomovaná – lidé jednají "přirozeně", aniž by si byli vědomi vlivu svého prostředí.
- Projevuje napříč různými kontexty (např. v práci, ve škole, v rodině), i když se může mírně adaptovat na nové podmínky.
- Přispívá k udržování sociálních nerovností, protože lidé si osvojují praktiky, které odpovídají jejich sociálnímu prostředí, a tím se jejich společenské postavení často reprodukuje.

Habitus příklady

- **Vzdělávací prostředí:**

- Dítě z rodiny intelektuálů pravděpodobně osvojuje jazyk, zájmy a dovednosti, které jsou ceněny ve školním systému (např. čtení knih, diskutování). Tyto návyky zvyšují jeho šanci na úspěch ve vzdělání a tím i v kariéře.

- **Společenský vkus:**

- Lidé z různých společenských tříd mají odlišné preference ve výběru umění, hudby, módy nebo jídla. Například preference pro klasickou hudbu nebo moderní umění může odrážet kulturní kapitál vyšší třídy.

- **Profesionální návyky:**

- Lékař, právník nebo umělec mají specifický habitus, který zahrnuje nejen znalosti a dovednosti potřebné pro jejich povolání, ale také způsoby komunikace, oblékání a vystupování.

Aktivita: Aplikace kapitálů dle Bourdieho

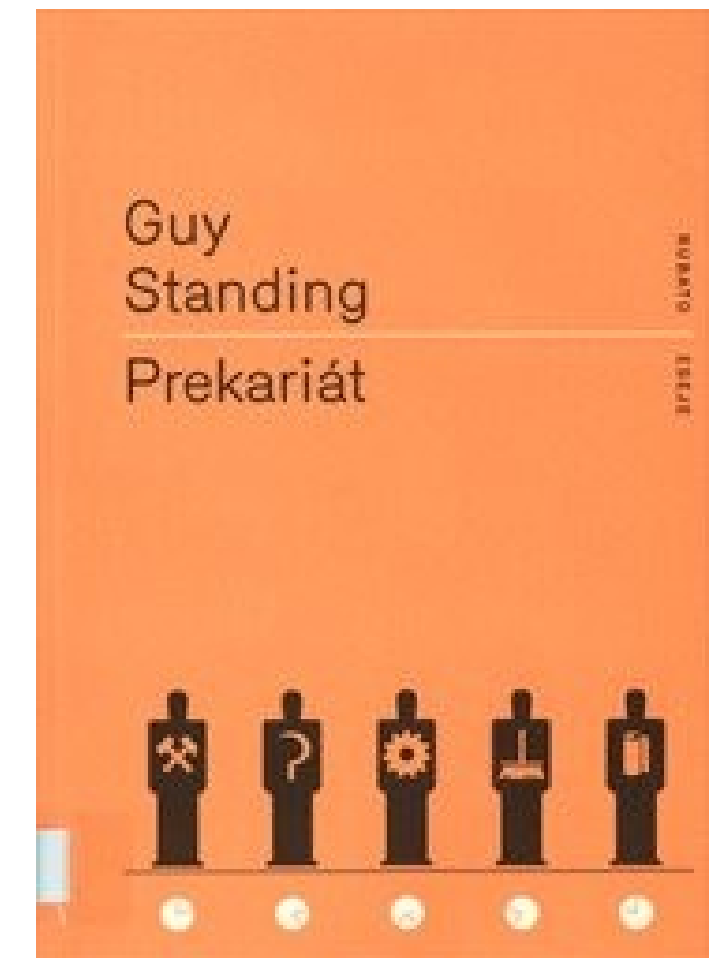
- Převeďte teoretický pojem kapitálu do konkrétní zkušenosti.
- Zkuste popsat rozložení různých forem kapitálu buď u sebe, nebo u někoho, koho dobře znáte. Pokud nechcete mluvit o sobě, můžete vycházet i z jiné blízké nebo modelové osoby.
- Identifikujte, jak se v daném případě projevuje ekonomický, sociální, kulturní a symbolický kapitál.
- Zamyslete se nad tím, který z těchto kapitálů je nejsilnější, který naopak slabší a jak se to projevuje ve vzdělávání, práci nebo každodenním životě.
- Ve dvojicích si navzájem představte svá zjištění a diskutujte je.

Prekariát - Guy Standing

- Nová společenská třída prekariát, která se vyznačuje pracovní nejistotou, nedostatečnou sociální ochranou a absencí ekonomické stability.

Prekarizace práce

- Proces, při kterém dochází ke zhoršování stability, jistoty a kvality pracovních podmínek.
- Zaměstnání se stává méně bezpečným, méně stabilním a méně výhodným, což má negativní dopad na ekonomickou a sociální situaci pracovníků.
- Tento jev je typický pro současnou ekonomiku a je často spojován s flexibilními pracovními úvazky, krátkodobými smlouvami, schwartz systémem nebo prací v platformové ekonomice.
- Práce na dočasné smlouvy (např. sezónní práce, agenturní zaměstnání)., Platformová práce (např. rozvážka jídla, částečné úvazky, které neumožňují dostatečný příjem ani nárok na benefity). Práce v oblastech s nízkými mzdami a malou možností postupu (např. pohostinství, maloobchod).

Prekarizace práce - příklady

Platformová práce

Kurýr rozvážející jídlo přes aplikace jako Uber Eats nebo Bolt Food. Příjem závisí na počtu zakázek a pracovník je často veden jako OSVČ.

Krátkodobá nebo agenturní práce

Pracovník ve skladu zaměstnaný přes agenturu jen na několik týdnů během sezóny.

Freelance práce na zakázky

Grafik nebo překladatel získávající projekty přes platformy jako Upwork bez jistoty stabilního příjmu.

Nejisté částečné úvazky

Brigádník v obchodním řetězci jako McDonald's nebo H&M, který má jen několik směn týdně a rozvrh se často mění.

Neformální práce bez smlouvy

Práce na černo ve stavebnictví nebo v gastronomii bez pracovní smlouvy a sociální ochrany.

Prestiž profesí

- V ČR pravidelně šetří Centrum pro výzkum veřejného mínění (Sociologický ústav AV ČR)
<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/>
- Náhled do výzkumných zpráv CVVM – 2019 a 2025

Tabulka 2: Prestiž povolání – průměrné bodové hodnocení v žebříčku podle věku

	15 až 24	25 až 44	45 až 64	65+	všichni
Lékař/lékařka	90,7	87,1	89,0	90,8	89,2
Zdravotní sestra/bratr	78,2	77,6	81,3	79,4	79,5
Vědec/vědkyně	75,2	74,6	72,6	70,0	72,7
Učitel/učitelka ZŠ	65,2	70,2	71,0	74,0	70,9
Soukromý zemědělec/zemědělkyně	55,3	67,0	72,2	70,0	68,2
Policista/policistka	68,9	64,4	66,6	64,9	65,9
Truhlář/truhlářka	56,1	63,6	67,1	61,7	63,5
Soudce/soudkyně	70,2	64,0	62,9	59,8	63,3
Stavební dělník/dělnice	59,3	61,6	64,8	58,9	61,8
Voják/vojákyne z povolání	74,3	61,5	58,4	53,9	60,0
Programátor/programátorka	56,4	55,3	57,5	59,3	57,3
Majitel/majitelka malého obchodu	52,4	57,2	60,6	54,2	57,1
Projektant/projektantka	51,3	55,5	59,4	58,1	57,1
Prodavač/prodavačka	49,5	52,0	61,1	55,8	56,0
Účetní	52,8	53,2	57,3	56,5	55,5
Uklízeč/uklízečka	48,2	52,3	59,3	52,9	54,5
Starosta/starostka	51,5	47,9	54,7	59,1	53,6
Profesionální sportovec/sportovkyně	35,9	46,5	51,6	49,9	48,0
Manažer/manažerka	50,2	46,6	46,8	47,5	47,3
Sekretář/sekretářka	44,7	44,4	45,9	40,1	44,9
Bankovní úředník/úřednice	49,3	39,9	43,5	40,8	42,6
Kněz	35,3	39,5	41,9	39,7	39,9
Ministr/ministryně	48,8	38,1	38,0	40,4	39,9
Novinář/novinářka	45,1	39,4	37,5	35,4	38,4
Poslanec/poslankyně	36,8	26,2	22,5	25,2	25,9
N	194	423	595	407	1619

Globalizace, glokalizace a evropeizace

Jaké typy společností známe?

Tradiční společnost

- **Založena na tradici:** Zvyky, obyčeje a hodnoty jsou předávány z generace na generaci.
- **Zemědělská:** Ekonomika je založena na zemědělství a řemeslech.
- **Komunitní:** Silné vazby uvnitř komunity, důraz na rodinu a náboženství.
- **Statická:** Společenské role jsou pevně dané.
- **Hierarchická:** Jasně daná společenská hierarchie, často založená na rodinném původu nebo majetku. Nízká míra prostorové mobility.

Moderní společnost

- **Průmyslová:** Ekonomika je založena na průmyslu a výrobě.
- **Sekularizovaná:** Slábne vliv náboženství, roste význam vědy a racionality.
- **Urbanizovaná:** Rostoucí význam měst, urbanizace.
- **Dynamická:** Rychlé společenské změny, technologický pokrok.
- **Sociálně mobilní:** Roste možnost společenského vzestupu i sestupu a postavení člověka

Postmoderní společnost

- **Informační:** Ekonomika založená na informacích a službách.
- **Globální:** Svět je propojen, dochází k kulturnímu promíchávání.
- **Pluralistická:** Mnoho různých životních stylů, hodnot a identit.
- **Simulovaná:** Realita je ovlivňována médii a virtuálními světy.
- **Individualistická:** Důraz na individuální svobodu a úspěch.

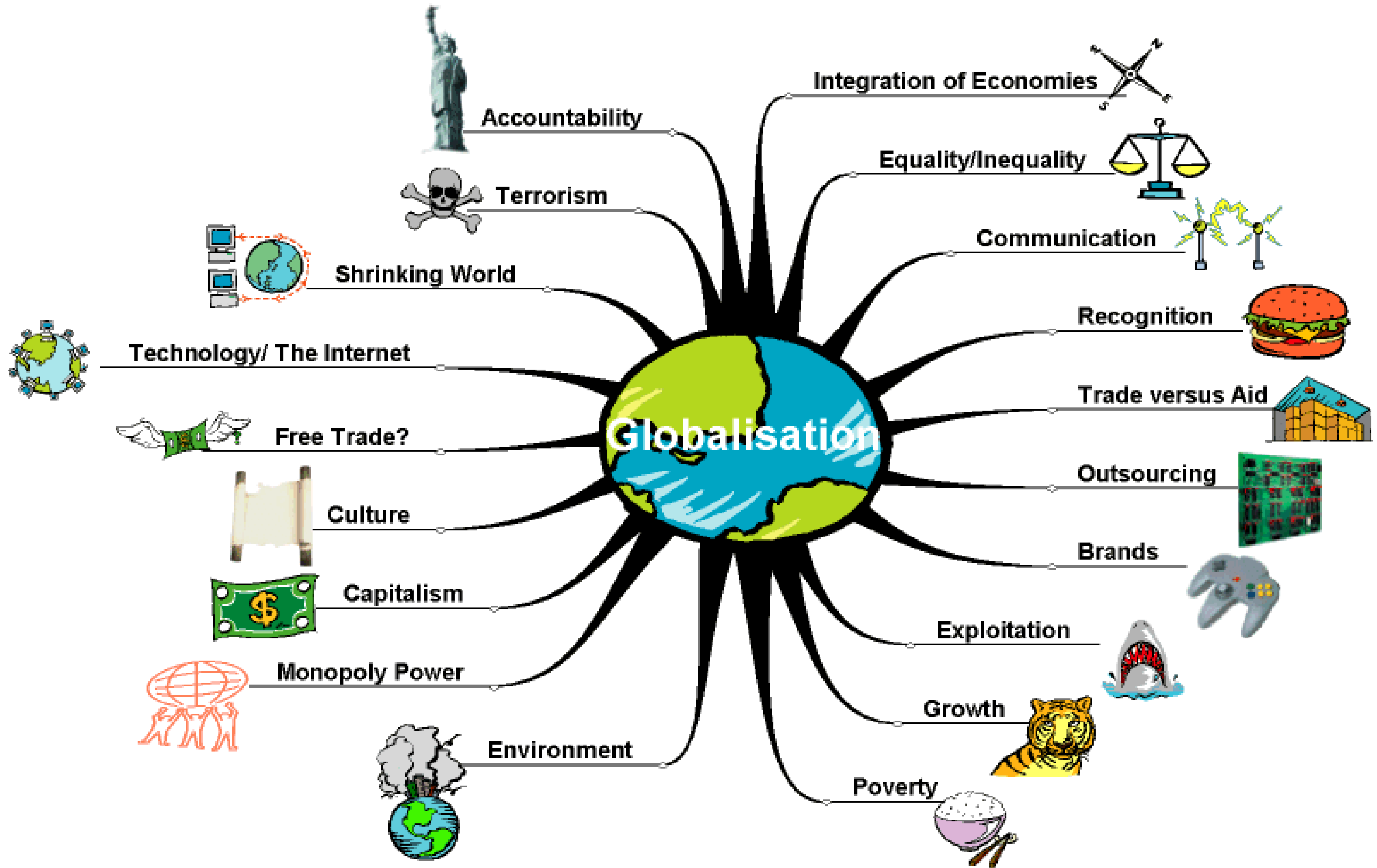
○

Globalizace

- Proces zahrnující prohlubování vzájemných vztahů mezi zeměmi, kulturami, politickými systémy a ekonomikami po celém světě.
- Vede k intenzivnímu propojování trhu, technologií, informací a lidí, což umožňuje rychlejší přenos zboží, služeb a myšlenek přes hranice.
- Přirozený proces vývoje společnosti.
- V ČR dominantní zejména po roce 1989: kapitalismus jako klíčová ideologie.
- Posílení skrze rozvoj digitálních technologií.

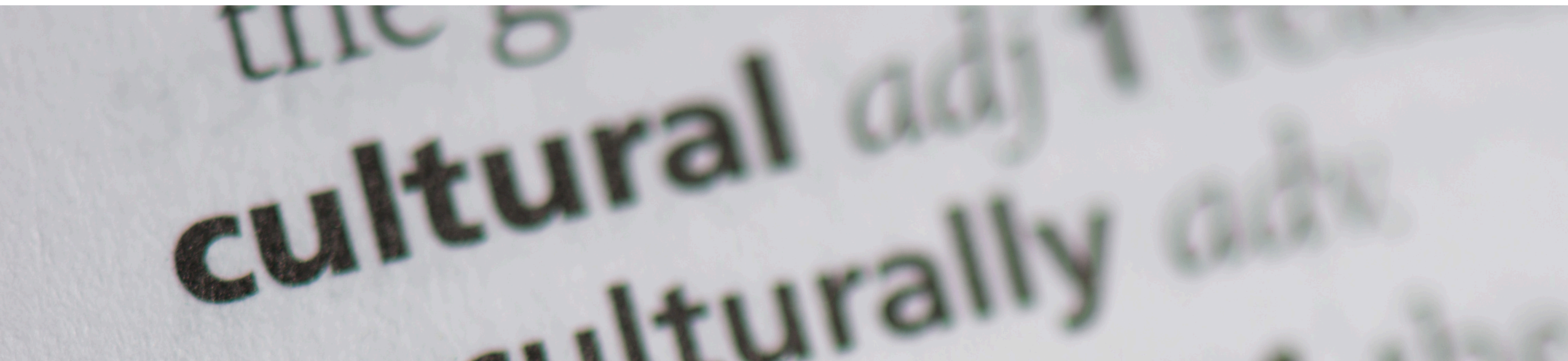

Tři tváře globalizace

Rovina	O co jde?	Příklad
Ekonomická	Propojení trhů a nadnárodní korporace.	iPhone (navržen v USA, vyroben v Číně, prodán v Praze).
Politická	Oslabení moci národních států ve prospěch celků.	Evropská unie, OSN, NATO.
Kulturní	"McDonaldizace" světa vs. lokální tradice.	Pijeme Starbucks, ale jíme u toho české buchty.

Glokalizace

- „Globalizace“ + „lokalizace“
- Způsob, jakým se globální procesy a trendy adaptují a transformují na místní úrovni.
- Globální myšlenky, produkty nebo služby jsou upraveny tak, aby odpovídaly místním kulturám, ekonomikám, tradicím či preferencím.
- Umožňuje místním kulturám integrovat globální prvky do svých tradic, což může vést k novým formám kulturní identity.
- Ukazuje, jak globální a místní dynamiky mohou koexistovat a vzájemně se ovlivňovat.

Glokalizace - McDonald's menu

- McDonald's zachovává globální identitu značky - logo, vizuální styl, rychlý servis, standardizovaná kvalita.
- Zároveň přizpůsobuje nabídku místním kulturám, chutím a normám.
- Díky tomu působí jako globální firma s lokálně srozumitelným produktem.
- McDonald's neprodává všude totéž, ale všude prodává „stejnou značku“ v místně přijaté podobě.

Glokalizace - příklad

<https://www.youtube.com/watch?v=FGUkxn5kZQ&t=4s>

Evropeizace

- Proces, ve kterém Evropská unie ovlivňuje fungování států, institucí i každodenní život lidí.
- Nejde jen o politické a právní změny, ale také o proměnu hodnot, norem a sociálních vztahů.
- Proměňuje instituce, identitu i každodenní život v evropském prostoru.
- Sociologická perspektiva zkoumá, jak evropské procesy mění společnost, identitu a zkušenost jednotlivců.
- Sledujeme např., jak je evropeizace přijímána různými sociálními skupinami a jak ovlivňuje sociální nerovnosti.

Teorie světového systému - Immanuel Wallerstein

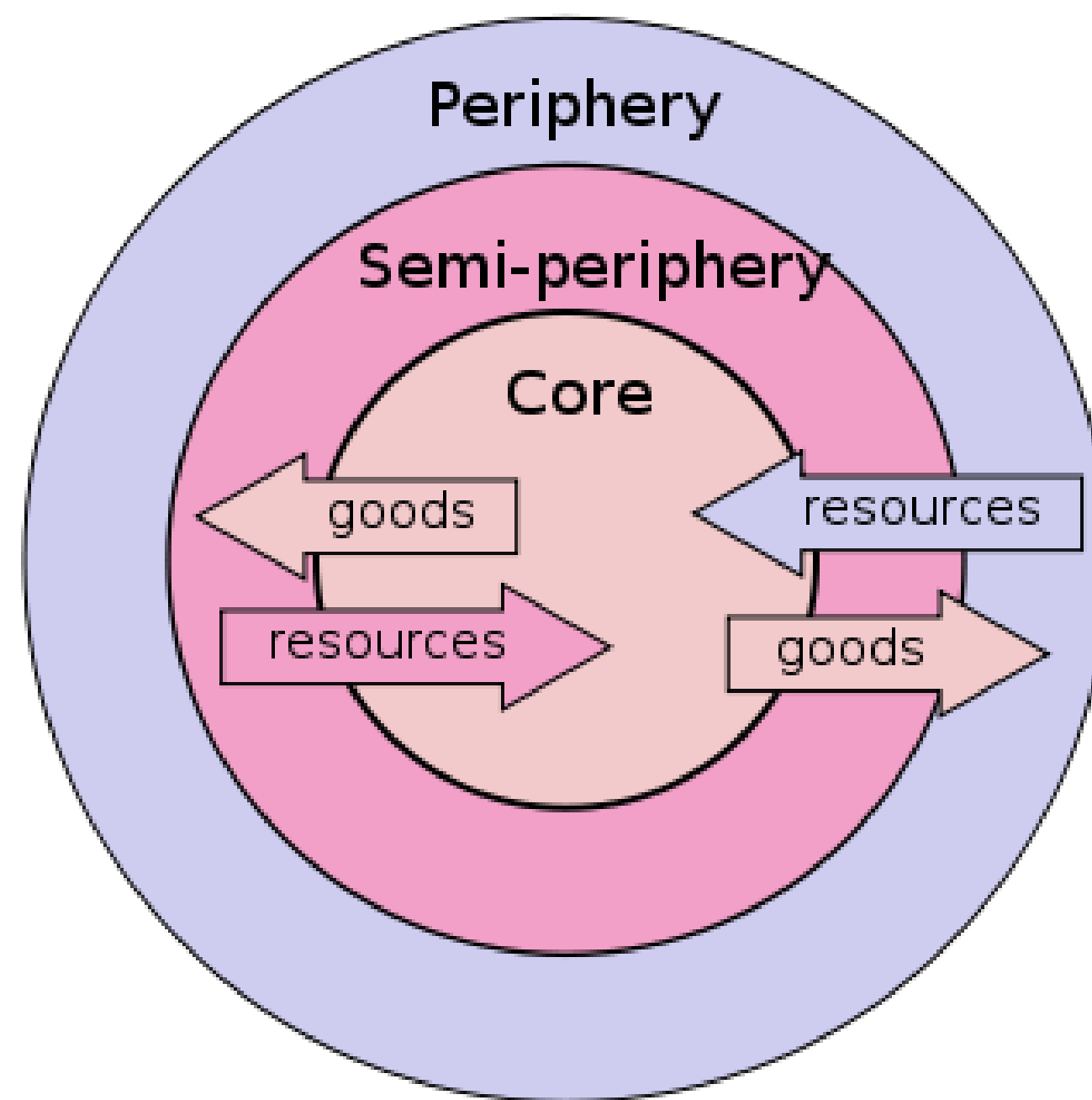
- Cílem je vysvětlit globální nerovnosti a historický vývoj kapitalismu v rámci celého světa, nikoli jednotlivých států.
- Klíčová myšlenka: Svět tvoří jediný ekonomický systém – světový kapitalistický systém.
- Ekonomické zájmy a politické mocenské vztahy jsou vzájemně provázané a ovlivňují uspořádání světového systému.
- Hlavní logikou systému je využívání nerovností mezi regiony.
- Nabízí strukturální pohled na světovou ekonomiku, který doplňuje kulturní či politické perspektivy.

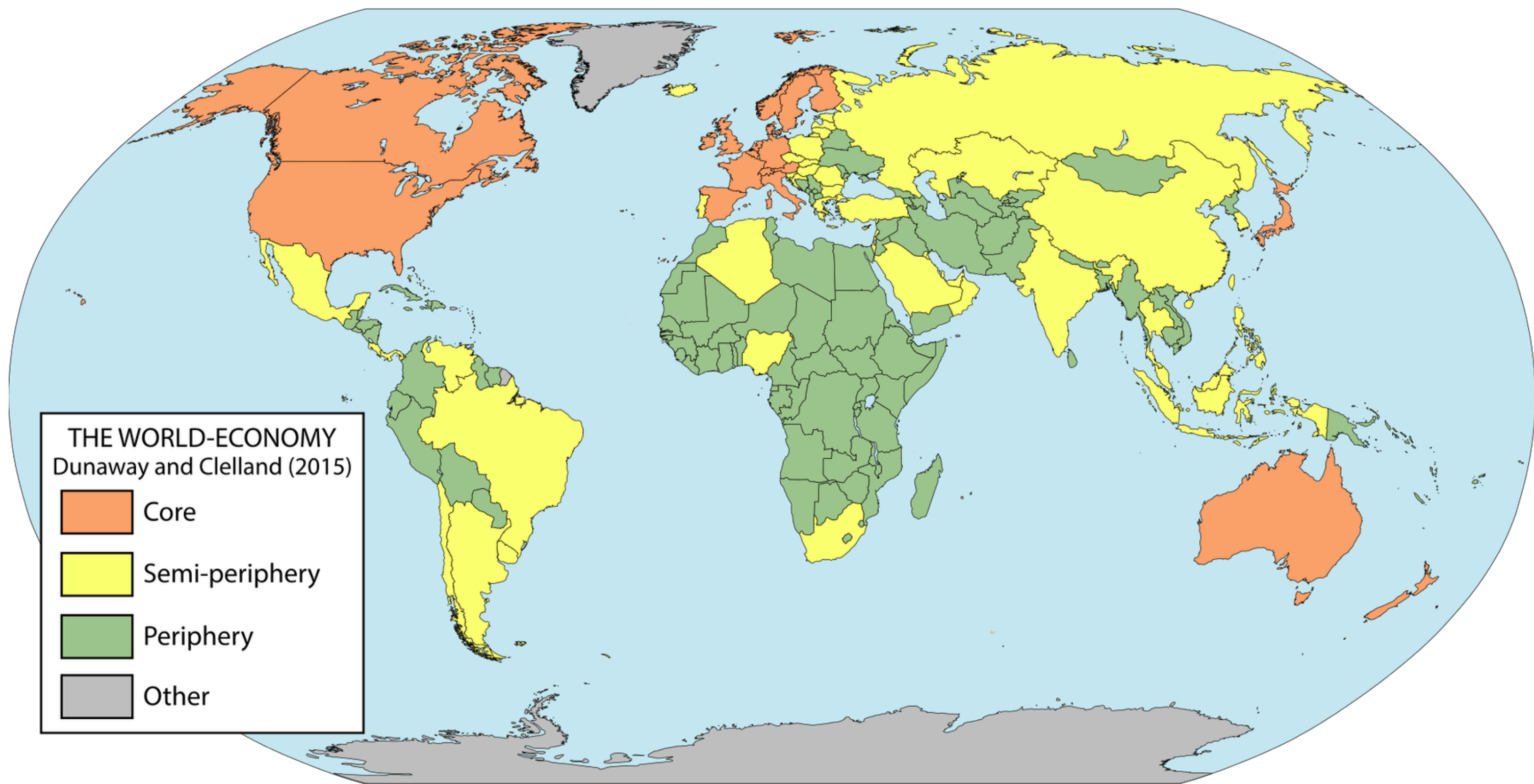
Struktura světového systému

- **Jádro (core)** – vyspělé, průmyslové země (např. Západní Evropa, USA, Japonsko)
 - vysoká produktivita, silné instituce, vysoké mzdy
- **Poloperiferie (semi-periphery)** – přechodné ekonomiky (např., Turecko, Brazílie, Mexiko)
 - kombinují rysy jádra a periferie
 - mohou být zároveň vykořisťovány jádrem, ale mohou také vykořisťovat periferii
- **Periferie (periphery)** – chudé, závislé země (např. subsaharská Afrika, části Latinské Ameriky)
 - dodávají levné suroviny a pracovní sílu

Struktura světového systému

Struktura světového systému

Příklad

Výroba oblečení:

- **Jádro:** Vyspělé země, jako jsou USA a země EU, mají silné módní značky (např. Nike, Zara), které se zaměřují na design a marketing. Tyto společnosti vytvářejí oblečení a prodávají ho za vysoké ceny.
- **Periferie:** Mnoho rozvojových zemí (např. Bangladéš, Vietnam) se stalo centry výroby textilu. Oblečení je zde vyráběno za nízké náklady, často s nízkými mzdami a špatnými pracovními podmínkami.
- **Semiperiferie:** Nejsou už jen místem nejlevnější výroby, ale zároveň ještě nemají tak silnou kontrolu nad globálními značkami jako země jádra. Často zajišťují technicky náročnější části produkce, například zpracování materiálů, kontrolu kvality, logistiku nebo organizaci výroby (např. Česká republika, Turecko).
- **Ekonomické vztahy:** Módní značky z jádra outsourcují výrobu do těchto periferních zemí, aby snížily náklady. Zatímco značky generují vysoké zisky, dělníci v těchto zemích často pracují dlouhé hodiny za minimální mzdu a bez ochrany práv.
- **Dopady:** Tento systém může vést k sociální nerovnosti a ekonomické zranitelnosti v periferních zemích, zatímco spotřebitelé v jádře profitují z levného oblečení a módních trendů. Zároveň se zvyšují obavy o ekologické dopady masové výroby a spotřeby.

Aktivita: Jeden produkt, tři sociální procesy

- Rozdělte se do skupin po pěti.
- Vyberte si jeden běžný produkt nebo službu, se kterou se setkáváte v každodenním životě.
- Například kávu, mobilní telefon, oblečení, streamovací platformu, fast food, kosmetiku, potravinu....
- Ve skupině zkuste popsat, jak se na tomto příkladu projevuje:
 1. Globalizace
 2. Glokalizace
 3. Evropeizace

Aktivita: Jeden produkt, tři sociální procesy

Globalizace

- Kde je na tomto produktu vidět globální propojení?
- Odkud přicházejí suroviny, výroba, data, značka, obsah nebo pracovní síla?
- Jak je tento produkt součástí širších mezinárodních toků?

Glokalizace

- Kde se tento globální produkt přizpůsobuje místnímu prostředí?
- Mění se chuť, jazyk, nabídka, marketing, design nebo způsob používání podle konkrétní země nebo regionu?
- Co je na něm lokálně upravené?

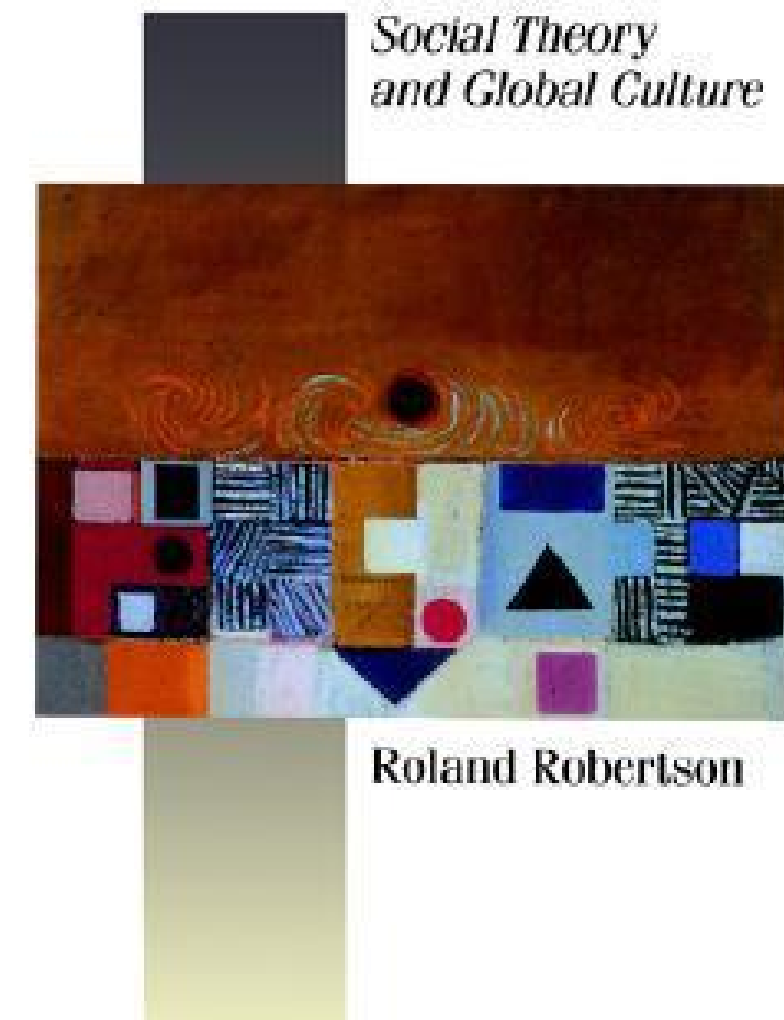
Evropeizace

- Kde může být vidět vliv evropských pravidel, norem nebo institucí?
- Jak evropský rámec ovlivňuje to, co se smí, musí nebo nesmí?

Globální kultura - Roland Robertson

- Globalizace není jen ekonomický proces, ale také kulturní a sociální proměna světa.
- Svět se stále více propojuje a lidé si více uvědomují, že jsou součástí jednoho globálního prostoru.
- Globální kultura neznamená, že budou všichni stejní, ale že se globální a lokální vlivy vzájemně prolínají.
- Robertson ukazuje, že globalizace vede zároveň k: sjednocování některých kulturních vzorců, ale i k posilování místních identit a odlišností.
- Globalizace mění, jak lidé chápou svět, sebe sama a své místo v něm.

Globalization

Kulturní pohled na globalizaci

Arjun Appadurai

- Chápe globalizaci nejen jako ekonomický proces, ale hlavně jako kulturní proudění lidí, obrazů, technologií, peněz a idejí napříč světem.
- Dnešní svět není propojen jen obchodem, ale i tím, jak si lidé představují svět, jaké příběhy sledují, kam migrují a jaké hodnoty přebírají nebo přetvářejí.
- Proudění lidí, informací, technologií, peněz a myšlenek v globálním prostoru (scape).
- Scapes jsou vzájemně propojené, ale jejich dynamika je často nevyrovnaná, což vede k kulturním rozdílům a napětím.
- Různé typy globálních procesů se nevyvíjejí stejným tempem, vznikají mezi nimi napětí, nesoulady a konflikty.

- **Ethnoscapes:** Odkazují na pohyb lidí, jako jsou migranti, turisté a uprchlíci. Tyto pohyby ovlivňují kulturní identitu a dynamiku komunit.
- **Mediascapes:** Zahrnují distribuci a konzumaci mediálních obsahů, jako jsou filmy, zprávy a sociální média. Tyto obsahy formují názory či představy lidí o různých kulturách. (Bollywood, Olympiáda)
- **Technoscapes:** Odráží technologické toky a inovační procesy, které umožňují globální komunikaci a obchod. Zahrnují technologie, které ovlivňují každodenní život a způsob, jakým se lidé propojují. (Medicína, čipy...)
- **Financescapes:** Týkají se globálních finančních toků, investic a ekonomických vztahů. Tyto toky mohou mít vliv na místní ekonomiky a kultury.
- **Ideoscapes:** Zahrnují proudy ideologií, jako jsou politické a náboženské myšlenky. Tyto ideologie formují, jak lidé vnímají svět a své místo v něm. (např. Kapitalismus)

GLOBAL

SCAPES

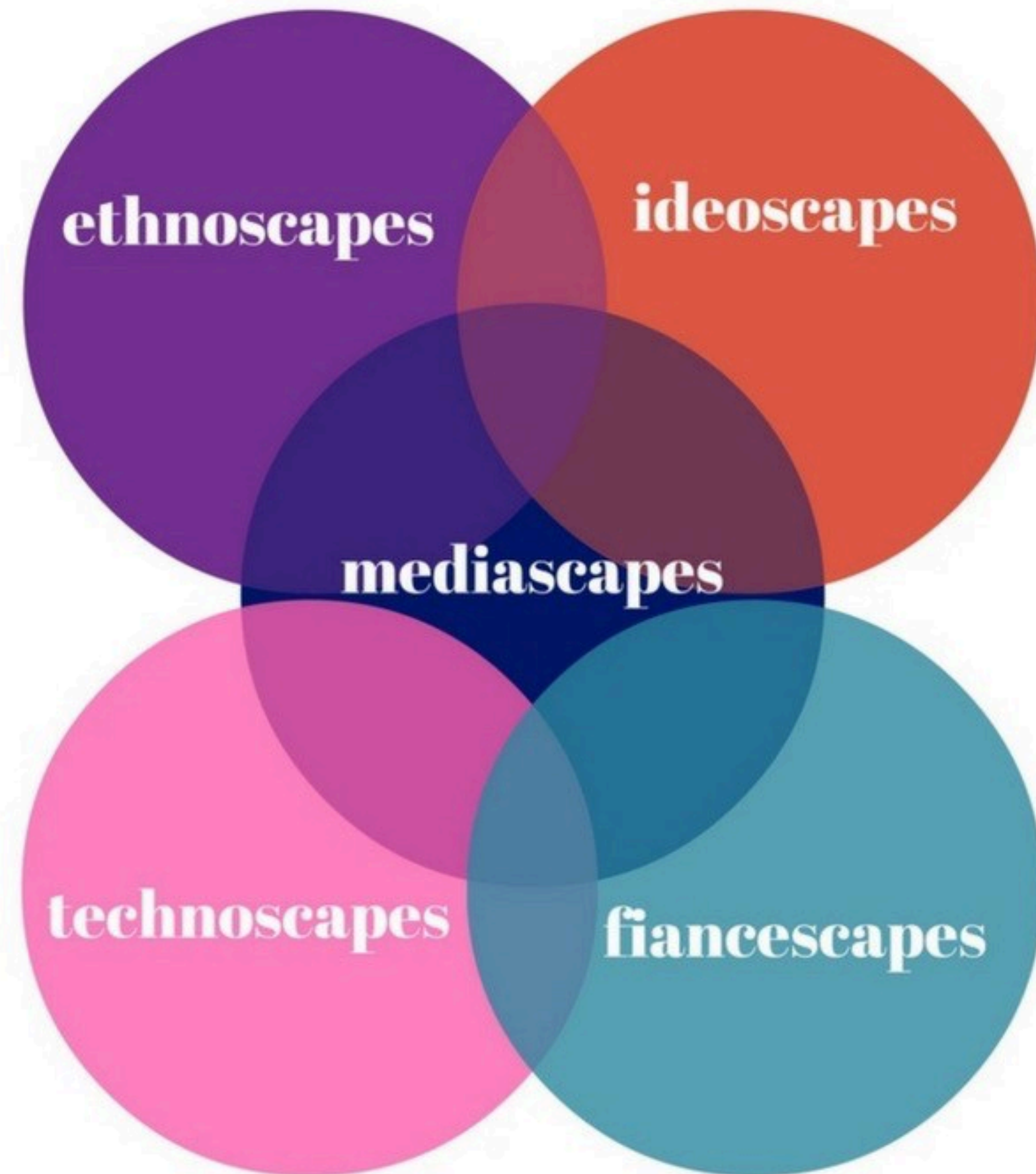
ethnoscapes:
movements of people

ideoscapes:
movements of belief systems

mediascapes:
movements of representational &
communicative practices

technoscapes:
movements of technologies

financescapes:
movements of capital

Riziková společnost - Ulrich Beck

- Moderní společnost systematicky produkuje vlastní ohrožení, neustálé zvyšování produktivity činí společnost slepou vůči hrozbám, které vytváří.
- Produkce bohatství je doprovázena masovou produkcí kumulujících se rizik.
- Označuje fázi moderní společnosti, kde hlavní problémy již nejsou nedostatek a chudoba (typické pro minulost), ale rizika, která sama moderní společnost vytváří.
- Hlavní hrozby nepocházejí z přírody, ale z moderní civilizace samotné – technologie, průmysl a věda vytvářejí nová, globální a těžko kontrolovatelná rizika.
- Vynucená individualizace - člověk už nemá oporu v tradičních sociálních vazbách a institucích, a proto musí řešit svůj život sám. Neznamená to ale větší svobodu nebo nezávislost, naopak se stává více závislým na trhu a musí sám nést rizika svého života.

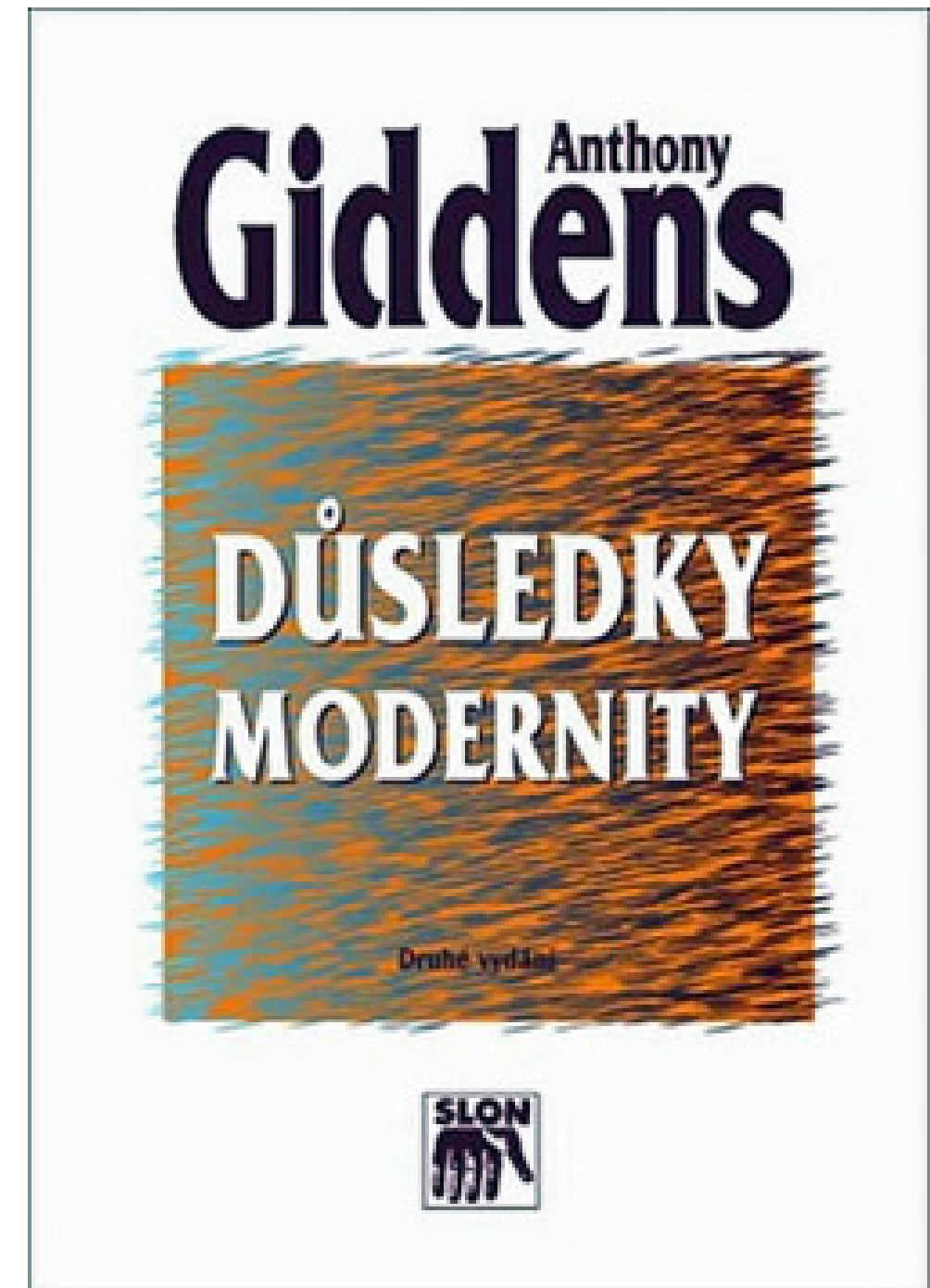
Riziková společnost - příklady rizik

- **Jaderné havárie**
např. Černobyl, Fukushima.
- **Radioaktivní zamoření**
neviditelné, dlouhodobé dopady na zdraví a prostředí.
- **Ekologické katastrofy**
znečištění ovzduší, vody, půdy, kyselé deště.
- **Chemická rizika**
pesticidy v potravinách, toxické látky, průmyslové odpady.
- **Globální environmentální hrozby**
klimatická změna, úbytek biodiverzity, narušení ekosystémů.
- **Technologická a průmyslová rizika**
selhání velkých technických systémů, průmyslové havárie.
- **Sociální nejistota modernity**
nejistota práce, individualizace odpovědnosti, oslabení institucí.

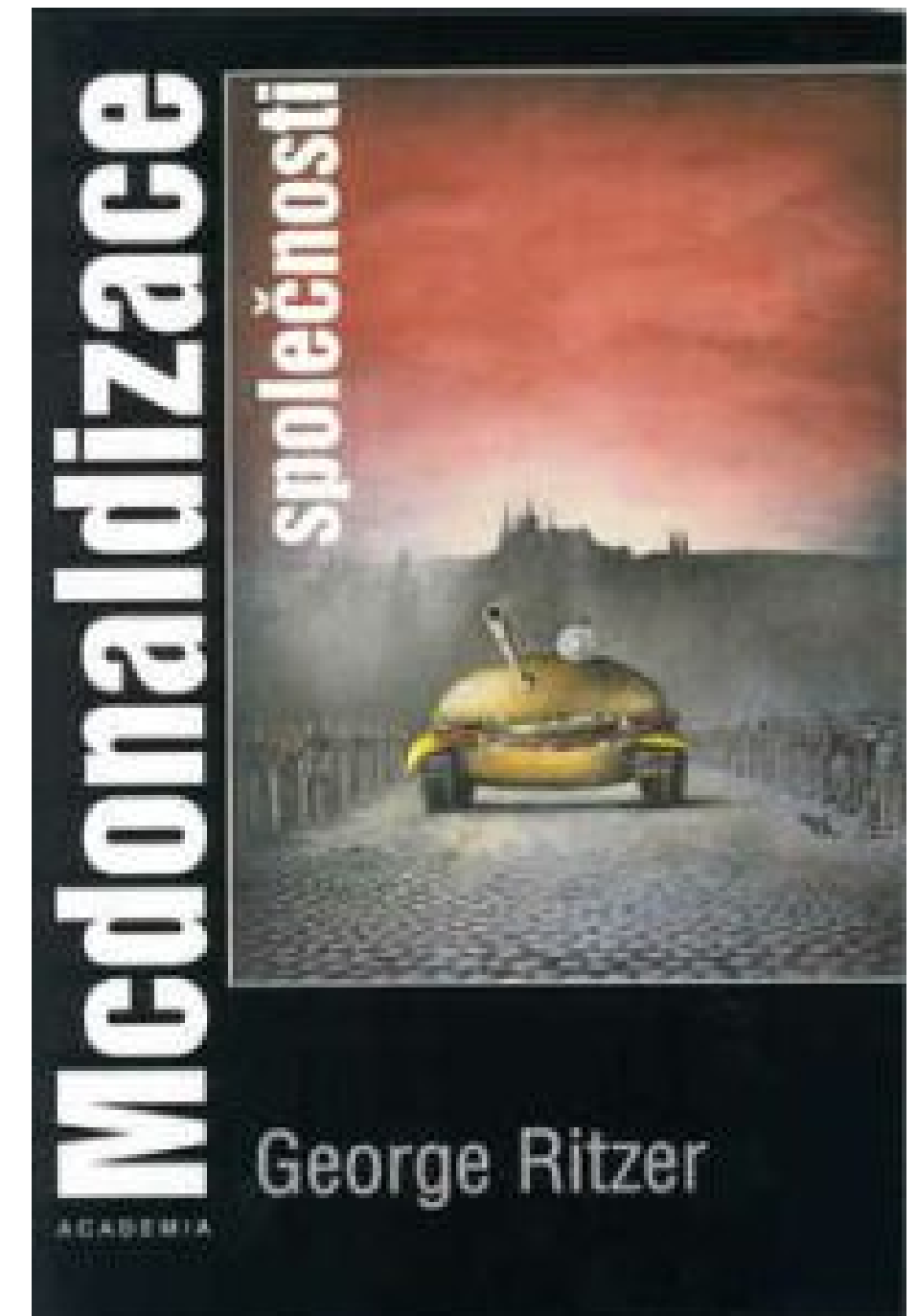
Reflexivní modernita - Anthony Giddens

- Sebeuvědomělá společnost: Fáze, ve které společnost začíná „sama o sobě přemýšlet“ a měnit se na základě vlastních znalostí a kritiky.
- Společnost již nepřijímá tradice automaticky, ale neustále zpochybňuje, analyzuje a přehodnocuje dosavadní normy i vědění.
- Vědecké poznatky a technologie jsou průběžně aktualizovány, což zpětně mění vládnutí, ekonomiku i rodinu.
- Ústup „předem daných“ životních cest. Tradice je nahrazena expertním věděním a individuální volbou.
- Naše „já“ není pevně dané osudem, ale stává se projektem, který musíme sami aktivně tvořit a obhajovat.

McDonaldizace společnosti - George Ritzer

- Způsob fungování fastfoodového řetězce McDonald's se stal modelem pro celou moderní společnost - nejen pro gastronomii, ale i pro školství, medicínu, kulturu, média, obchod nebo mezilidské vztahy.
- McDonald's symbolizuje moderní racionalitu: rychlost, standardizaci, kontrolu a efektivitu.
- Tyto principy se postupně šíří do celé společnosti globálně.
- Společnost se mění podobně jako fastfoodový provoz - vše se musí dělat rychle, jednoduše, měřitelně, předvídatelně.
- McDonaldizace je kritika moderní společnosti, která sází na efektivitu, ale často ztrácí lidskost, originalitu a smysluplnost.

Globální nerovnosti

Ekonomické nerovnosti

- Nerovnost mezi státy: Obrovský rozdíl v HDP na hlavu mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi.
- Nerovnost uvnitř států: Větší koncentrace bohatství v rukou malé elity, zatímco většina populace má omezené příjmy.
- Nerovnost v přístupu ke zdrojům: Nerovný přístup k pitné vodě, elektřině, zdravotní péči a vzdělání.

Globální nerovnosti

Sociální nerovnosti

- Nerovnost v příležitostech: Rozdíly v přístupu ke kvalitním školám, zaměstnání a sociálním službám.
- Nerovnost v životní šanci: Odlišná délka a kvalita života v závislosti na sociálním postavení.
- Nerovnost v politické reprezentaci: Nedostatečná zastoupení marginalizovaných skupin v politice.

Globální nerovnosti

Kulturní nerovnosti

- Dominance západní kultury: Šíření západních hodnot a životního stylu, které mohou potlačovat místní kultury.
- Stereotypy a předsudky: Šíření negativních stereotypů o určitých skupinách obyvatel.

Globální nerovnosti

Environmentální nerovnosti

- Nerovný dopad klimatických změn: Chudší země a komunity jsou zasaženy klimatickými změnami více, přestože za ně nesou nejmenší odpovědnost.
- Nerovný přístup k čistému životnímu prostředí: V mnoha částech světa je znečištěný vzduch a voda, což má negativní dopad na zdraví obyvatel.

Teorie byrokracie a fungování moderních organizací

Vznik byrokracie: Potřeba moderního státu

- S nástupem průmyslové éry přestávaly tradiční, osobní formy vlády dostačovat.
- Moderní stát a velké podniky potřebovaly předvídatelné, efektivní a bezosobní systémy správy.
- Max Weber analyzoval byrokracii jako tzv. ideální typ - teoretický model, který zachycuje podstatu jevu v jeho nejčistší podobě.
- Moderní stát, firmy, školy nebo armáda potřebují předvídatelný a systematický způsob fungování.
- Byrokracie umožňuje stabilitu, kontrolu a efektivní správu ve velkých organizacích.

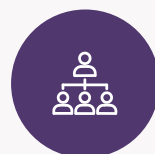
MAX WEBER

**WIRTSCHAFT UND
GESELLSCHAFT**

GRUNDRIß DER VERSTEHENDEN
SOZIOLOGIE

Ideální typ byrokracie: Šest pilířů

Hierarchie

Jasně definovaná struktura nadřízenosti a podřízenosti.

Dělbba práce

Specializace úkolů pro maximální efektivitu.

Písenná pravidla

Kodifikované předpisy řídící veškerá jednání.

Bezosobnost

Objektivní rozhodování bez emocí a osobních vazeb.

Profesionalita

Výběr úředníků dle kvalifikace a kompetencí.

Oddělení sfér

Úředník není vlastníkem prostředků správy.

Proč je byrokracie „ideální“?

- Weber nepsal o byrokracii jako o dokonalém systému, ale jako o **technicky nejefektivnější formě správy**, jaká kdy existovala.
- V porovnání s chaotickými osobními systémy nabízí byrokracie strukturu, která funguje bez ohledu na konkrétní osoby.

Přesnost a jednoznačnost

Rozhodnutí jsou předvídatelná a konzistentní

Kontinuita

System funguje nezávisle na konkrétních lidech

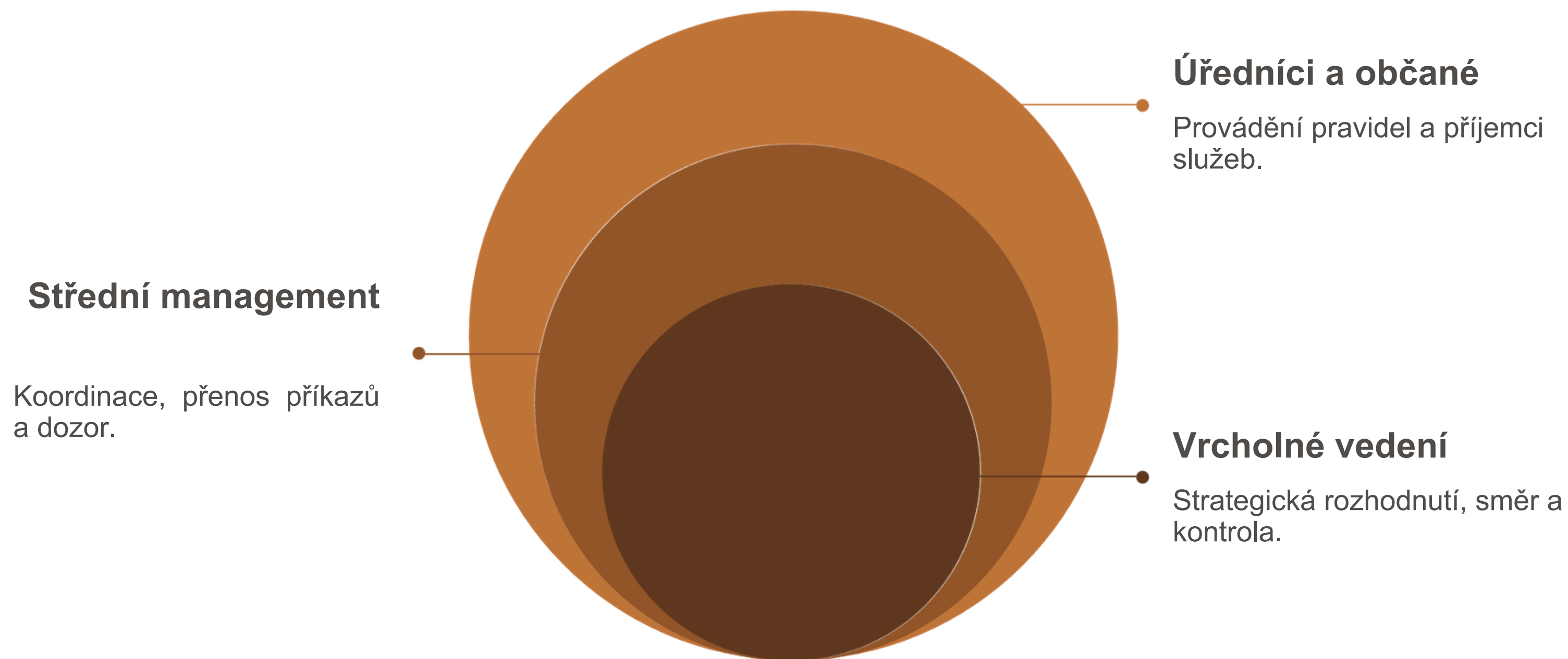
Minimalizace nákladů

Snižuje tření, duplicity a zbytečné výdaje

Diskrétnost

Chrání citlivé informace systematicky

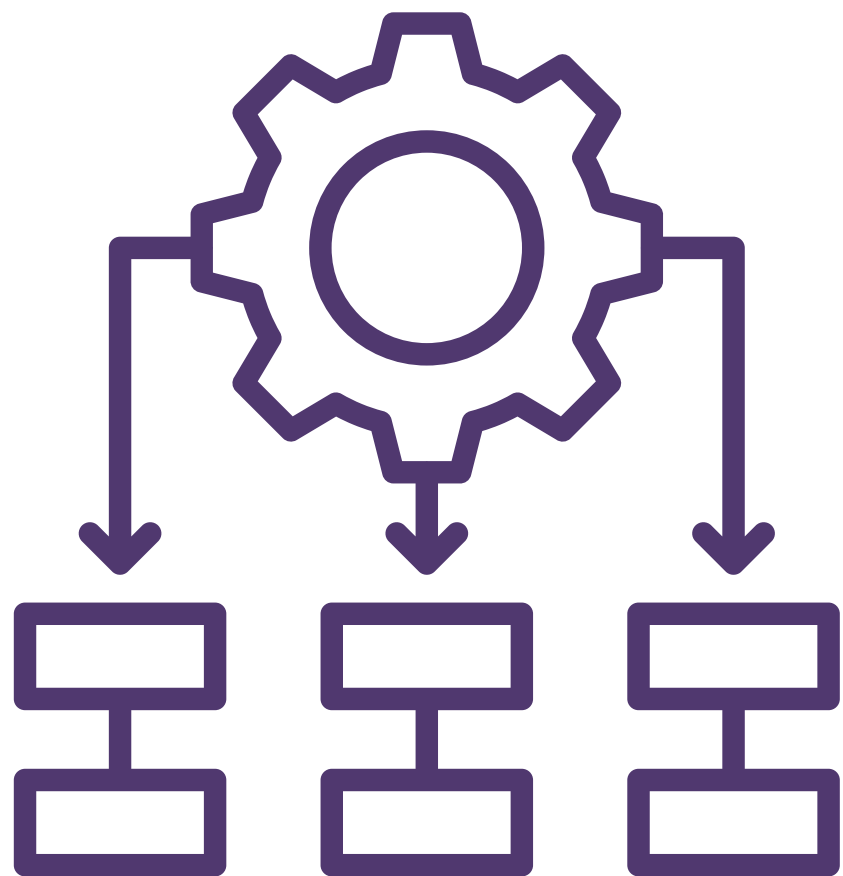
Hierarchie a tok rozhodování

Každá úroveň má přesně vymezené pravomoci a zodpovědnosti. Příkazy proudí shora dolů, zpětná vazba a informace zdola nahoru — systém tak funguje předvídatelně a kontrolovatelně.

Organizace

Organizace je **stabilní sociální systém**, ve kterém lidé společně a koordinovaně pracují podle určitých pravidel s cílem dosáhnout vytyčených výsledků. Jde o jakýkoli strukturovaný a trvale udržovaný způsob kolektivní činnosti.

Institute

Vysoké školy, nemocnice, soudy

Firmy

Korporace, startupy, živnosti

Neziskové organizace

Nadace, spolky, charity

Komunity

Sousedské iniciativy, studentské spolky

Klíčové rysy organizací v sociologii

Sociologie identifikuje šest základních charakteristik, které odlišují organizaci od nahodilé skupiny lidí.

Cíle

Organizace vznikají za účelem dosahování konkrétních cílů – ekonomických, politických, kulturních nebo vzdělávacích.

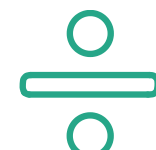
Struktura

Stabilní a hierarchicky nebo jinak uspořádaná vnitřní struktura: role, pozice, pravidla.

Formální pravidla

Fungování řídí normy, procedury a politiky a i neformální zvyklosti hrají roli.

Dělbá práce

Je jasné určeno, kdo co dělá, kdo rozhoduje a kdo nese odpovědnost.

Trvalost

Organizace přetrvávají v čase a nejsou pouhou nahodilou skupinou lidí.

Interakce s prostředím

Reagují na právní, ekonomické a kulturní podmínky a zároveň je samy ovlivňují.

Vnější prostředí organizace

Každá organizace existuje v dynamickém prostředí, které na ni působí silami zvenčí. Tyto faktory nelze přímo řídit, ale je nutné je sledovat a přizpůsobovat se jim. Ignorování vnějšího prostředí může vést k zásadním strategickým chybám.

Ekonomické

Inflace, vývoj pracovního trhu, hospodářský cyklus a dostupnost kapitálu ovlivňují náklady i poptávku.

Právní

Legislativa upravující pracovní podmínky, ochranu spotřebitele či hospodářskou soutěž stanovuje mantinely podnikání.

Technologické

Digitalizace, automatizace a inovace mění způsoby práce, komunikace i produkce.

Kulturní

Hodnoty, normy a postoje společnosti ovlivňují chování zákazníků i zaměstnanců.

Vnitřní prostředí organizace

Na rozdíl od vnějšího prostředí může management vnitřní prostředí aktivně formovat a řídit.

Tři klíčové dimenze určují, jak organizace funguje zevnitř.

Organizační kultura

Souhrn hodnot, pravidel a vzorců chování sdílených členy organizace. Kultura určuje „jak se věci dělají“ a silně ovlivňuje motivaci i loajalitu zaměstnanců.

Struktura organizace

Centralizovaná: Rozhodnutí přijímána na vrcholu hierarchie – rychlá koordinace, nižší autonomie.

Decentralizovaná: Pravomoci delegovány na nižší úrovně – větší flexibilita, podpora inovací.

Týmová dynamika

Spolupráce, rozdělení rolí a odpovědností mezi členy týmu zásadně ovlivňuje výkonnost i atmosféru na pracovišti.

Aktivita: Organizace mezi pravidly a praxí

- Vyberte si jednu organizaci, kterou dobře znáte.
- Může jít například o univerzitu, úřad, firmu, neziskovou organizaci, nemocnici nebo jinou instituci, se kterou máte osobní zkušenost.
- Nejprve si individuálně promyslete a sepište, jak tato organizace funguje.
- Poté ve dvojici sdílejte své postřehy.

Zaměřte se na tyto otázky:

- Jaká pravidla nebo postupy v této organizaci pomáhají jejímu fungování.
- V čem pravidla přinášejí přehlednost, stabilitu nebo spravedlnost.
- Kde se naopak ukazuje, že přílišná formalizace organizaci zpomaluje, komplikuje nebo omezuje.
- Jakou roli v jejím fungování hrají neformální vztahy, osobní domluvy, zkušenost nebo improvizace.
- Co by se v organizaci pravděpodobně rozpadlo, kdyby fungovala jen podle formálních pravidel.
- A naopak, co by se stalo, kdyby pravidla byla příliš volná nebo nejasná.

Na závěr zkuste stručně zhodnotit, zda ve vámi zvoleném případě převažují výhody formálních pravidel, nebo spíše jejich nevýhody.

Moc a autorita v organizaci

- Moc = Schopnost ovlivňovat chování, rozhodování a jednání ostatních lidí, často prostřednictvím kontroly nad zdroji nebo informacemi.
- Autorita = Legitimní právo ovlivňovat ostatní, které je obvykle formálně uznané organizací nebo společností.

Formální moc

Vyplývá z pozice v hierarchii. *Příklad: Ředitel rozhoduje o strategii.*

Odměňující moc

Schopnost poskytovat odměny, povýšení či uznání. *Příklad: Bonus za splnění cílů.*

Donucovací moc

Schopnost trestat či vytvářet negativní důsledky. *Příklad: Hrozba snížení platu.*

Expertní moc

Vyplývá z odborných znalostí a zkušeností. *Příklad: IT specialista s hlubokými technickými znalostmi.*

Referenční moc

Založena na respektu a obdivu. *Příklad: Charismatický lídr inspirující ostatní.*

Typy authority dle Maxe Webera

Max Weber definoval tři ideální typy legitimní authority, které vysvětlují, proč lidé dobrovolně přijímají vedení a podřizují se autoritě. Tyto typy jsou dodnes základem analýzy organizací.

Tradiční autorita

Legitimita vychází ze **zvyků, tradic a kulturních hodnot**. Typická pro rodinné podniky nebo monarchistické systémy, kde moc přechází na základě dědictví a dlouholeté praxe.

Charismatická autorita

Legitimita pramení z **osobních vlastností a vize** lídra. Příkladem je zakladatel startupu, který inspiruje tým svou energií a přesvědčením o smyslu projektu.

Racionálně-legální autorita

Legitimita je odvozena od **formálních pravidel, zákonů a hierarchické struktury**. Typická pro moderní korporace – manažer řídí podle firemních procesů a směrnic.

Masová média, sociální sítě, digitální kultura a umělá inteligence

Co je podle vás umělá inteligence?

Umělá inteligence

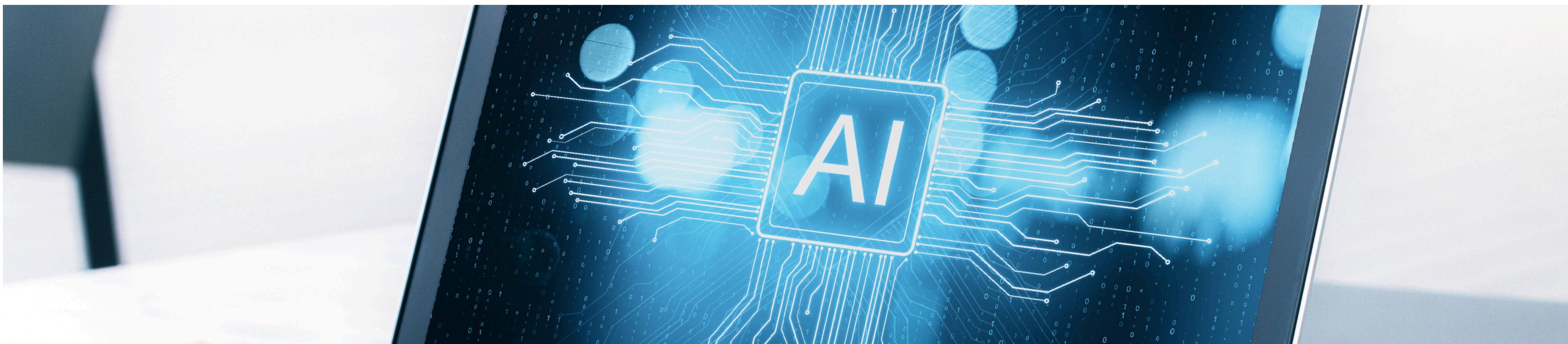
AI je soubor technologií umožňujících strojům vykonávat činnosti vyžadující lidskou inteligenci: učení, rozpoznávání vzorců, rozhodování nebo generování textu a obrazu.

Technologicky

Funguje na základě velkého množství dat a algoritmů, které se z nich učí.

Sociologicky

AI není jen technologie – je to sociální fenomén ovlivňující vztahy, moc a organizaci společnosti.

Aktivita: AI mezi pomocí a rizikem

- Skupiny po pěti.
- Každá skupina si vybere jednu oblast, ve které se dnes používá nebo může používat umělá inteligence.
- Například vzdělávání, zdravotnictví, administrativa, média, práce nebo veřejné služby.
- Vaším úkolem je pojmenovat hlavní přínosy a hlavní rizika používání AI v této oblasti.

Zaměřte se na tyto otázky:

Co může AI v této oblasti usnadnit, urychlit nebo zpřesnit.

V čem může být užitečná pro lidi nebo instituce.

Jaká rizika může přinášet.

Kde může vznikat chyba, nespravedlnost nebo nerovnost.

Kdo má kontrolu nad tím, jak je AI používána.

Kdo nese odpovědnost za rozhodnutí nebo výstupy.

Jaká pravidla nebo omezení by podle vás měla platit.

Masová kultura

Masová kultura je kultura vytvářená pro **širokou veřejnost** a šířená prostřednictvím masových médií – televize, filmů, novin, rozhlasu a internetu. Vyznačuje se komerčním charakterem, vysokou dostupností a snahou oslovit co největší počet lidí.

Klíčové rysy

- Standardizované a unifikované kulturní produkty
- Hlavním cílem je pobavit a vyplnit volný čas
- Upřednostňuje méně náročné žánry
- Podporuje pasivní, nekritický přístup publika
- Řídí se zákonem nabídky a poptávky

Kulturní kontext

Masová kultura bývá spojována s **popovou kulturou** a vnímána jako kontrast ke „**vysoké kultuře**“, která je spojena s uměleckou elitou, tradičními uměleckými formami a vzdělanými vrstvami společnosti. Globalizace její vliv dále zesiluje.

Charakteristika masové kultury

Standardizace

Obsah je homogenní, tvořený podle osvědčených vzorců pro maximální přístupnost. Příkladem jsou populární hudební žánry či televizní seriály.

Snaha o zábavu

Zaměřuje se na jednoduché potěšení spíše než na hlubší intelektuální nebo estetické hodnoty.

Komericializace

Úzce spojena s trhem a konzumerismem. Produkty jsou navrženy pro generování zisku – reklamy, vstupenky, licence.

Globální vliv

Globalizace šíří masovou kulturu po celém světě, což vede k homogenizaci a oslabení menších lokálních kultur.

Široká dostupnost

Díky masovým médiím je obsah snadno dostupný bez ohledu na geografickou polohu nebo sociální status.

Masová media

Masová média jsou prostředky komunikace šířící informace a symbolické obsahy k velmi širokému publiku. Přes tisk, rozhlas, televizi a dnes digitální platformy. Jsou nástrojem, jímž **společnost sama sebe informuje, ovlivňuje a organizuje**.

Média nejsou neutrální. Výběrem témat, způsobem zobrazování a vlastnickou strukturou ovlivňují, co považujeme za důležité a jak chápeme sociální realitu.

Masová média

Masová média jsou kanály, prostřednictvím kterých je obsah masové kultury distribuován veřejnosti. Dělíme je na tradiční a digitální, přičemž digitální média v posledních desetiletích zásadně proměnila mediální krajinu.

Tradiční masová média

Noviny

Časopisy

Televize

Rozhlas

Tradiční média dominovala veřejnému diskurzu po většinu 20. století a stále si udržují silnou pozici.

Digitální a online média

**Zpravodajské
weby**

**Online
magazíny**

Sociální sítě

Podcasty

Streamovací platformy

Digitální média umožňují interaktivitu, personalizaci a okamžitý dosah ke globálnímu publiku.

Digitální kultura

- Způsob života, komunikace a vytváření významů v prostředí digitálních technologií.
- Jak internet, sociální sítě, chytré telefony, online média nebo umělá inteligence proměňují každodenní fungování společnosti.
- Nejde pouze o technologie samotné, ale hlavně o to, jak je lidé používají, jak skrze ně navazují vztahy, sdílejí informace, tvoří obsah a budují svou identitu.

Digitální média a proměna společnosti

Tradiční masová média (noviny, televize, rozhlas) byla založena na jednosměrném toku informací (od producenta k širokému publiku).

Digitální média tuto logiku narušují:

- Komunikace se stává obousměrnou (producent = uživatel).
- Publikum už není jednotné, tvoří ho různé malé komunity a sítě.
- Publikum rozpadlo na malé online komunity, které sledují různé zdroje.
- Informace se mezi nimi šíří okamžitě – sdílením, reposty a zprávami, bez centrální kontroly.
- Digitální média nejsou jen komunikačním nástrojem, ale základní infrastrukturou společnosti, která mění způsob, jakým vzniká veřejná debata a politická moc.

Publikum a jeho mediální zastoupení

Publikum není homogenní masa – tvoří ho lidé s různými zkušenostmi, hodnotami a kulturním zázemím. Mediální **zastoupení** (repräsentace) označuje způsoby, jakými média zobrazují různé sociální skupiny, identity a témata.

Stereotypy a moc

Média vytvářejí obrazy, které často odrážejí mocenské nerovnosti – ženy, menšiny či profesní skupiny bývají zobrazovány stereotypně.

Reprezentace ≠ realita

Mediální obrazy neodrážejí realitu přesně. Jsou selektivní a podléhají ideologii, ekonomickým zájmům a kulturním normám.

Prostor pro dotazy.

Děkuji za pozornost.